

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ, KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014–2017

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Simona Němečková

Dopady dekretů prezidenta republiky na současnost

Praha 2017

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jiří Noha, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER, COMBINED (PART TIME) STUDIES

2014-2017

DIPLOMA THESIS

Simona Němečková

**Impacts of presidential decrees
on the present**

Prague 2017

The Diploma Thesis Work Supervisor: PhDr. Jiří Noha, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20. 02. 2017

Simona Němečková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu diplomové práce PhDr. Jiřímu Nohovi, Ph.D., za odborné vedení a podnětné připomínky. Zároveň upřímné poděkování patří i mým blízkým za podporu ve studentském i osobním životě.

Anotace

V teoretické části mé diplomové práce se budu zabývat historií česko-německých vztahů před vypuknutím druhé světové války, dále dekrety prezidenta republiky, které vydal v Londýnském exilu a po návratu do vlasti a vybranými zákony, které byly v této souvislosti přijaty na počátku devadesátých let. Dále se zaměřím na vliv dekretů prezidenta republiky při vstupu do Evropské unie a souvislosti s mezinárodním právem a Lisabonskou smlouvou. V závěru své diplomové práce se budu věnovat stále trvajícím soudním sporům a současným česko-německým vztahům.

Klíčová slova

2. světová válka, Česko-německé vztahy, dekrety prezidenta Beneše, Lisabonská smlouva, restituční spory, Sudety

Annotation

In the theoretical part of my thesis I will deal with the history of Czech-German relations before the outbreak of World War II, as well as presidential decrees issued in exile in London and after returning to his homeland and selected laws that have been adopted in that context in the early nineties. Furthermore, I will focus on the influence of presidential decrees on entry into the European Union and the context of international law and the Lisbon Treaty. At the conclusion of my thesis I will deal with the continuing litigation and the current Czech-German relations.

Keywords

2nd World War, Czech-German relations, the Benes Decrees, the Lisbon Treaty, restitution, Sudetenland

.

ÚVOD.....	9
1 HISTORICKÝ VÝVOJ ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAHŮ	12
1.1 Vývoj do roku 1918.....	12
1.1.1 Osídlování.....	12
1.1.2 Středověk - Říše římská.....	13
1.1.3 Konec české samostatnosti.....	15
1.1.4 Vývoj po roce 1848.....	15
1.1.5 První světová válka.....	17
1.2 Vznik Československé republiky.....	18
2 SUDETY	20
2.1 Území a obyvatelstvo	20
2.2 Konference v Mnichově.....	22
2.2.1 Vývoj do roku 1938.....	24
2.2.2 Cesta do vnitrozemí	27
2.3 Protektorát Čechy a Morava	28
2.4 Konec války	30
3 DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY.....	32
3.1 Postupimská konference a reparační dohody.....	33
3.2 Obsah dekretů prezidenta republiky	35
3.3 Vybrané dekrety prezidenta republiky	36
3.3.1 Konfiskační dekrety prezidenta republiky	37
3.4 Restituční zákony z devadesátých let	41
3.4.1 Zákon o mimosoudních rehabilitacích.....	41
3.4.2 Zákon o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku	41
4 DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY PŘED VSTUPEM DO EU.....	43
4.1 Vztah dekretů prezidenta republiky k mezinárodnímu právu a právu evropského společenství	48
4.2 Lisabonská smlouva.....	51
5 SOUČASNOST	53
5.1 Sudetoněmecký landsmanšaft.....	55
5.2 Česko-německý fond budoucnosti.....	56
5.3 Nevyřešené soudní spory	58
5.3.1 Baťa	58
5.3.2 Colloredo-Mansfeld	59
5.3.3 Lichtenštejnové.....	61
5.3.4 Walderode.....	63

5.3.5	Czernin.....	64
ZÁVĚR	66
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	69
SEZNAM ZKRATEK	77
SEZNAM OBRÁZKŮ	78
SEZNAM PŘÍLOH	79

ÚVOD

Druhá světová válka byla dosud největším globálním vojenským konfliktem, kterého se zúčastnila většina států světa. Rozsahem obětí je nejvíc zničujícím válečným střetnutím v dějinách lidstva. Příčiny války bývají hledány v politikách a ideologiích nacionalismu a imperialismu, či v dopadech Versailleské smlouvy, která ve svém důsledku prohloubila pocit pokoření v poražených státech (zejména v Německu). Dalším vlivem, který se na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století stal hybatelem dějin, byla velká hospodářská krize. Tyto vlivy oslabilo mnoho evropských států a umožnili vzestup nacismu (Německo, A. Hitler) fašismu (Itálie, B. Mussolini) a komunismu (Rusko, J. V. Stalin). Druhou světovou válku provázely válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, a nehumánní zacházení s válečnými zajatci. Oproti všem dosavadním konfliktům bylo průběhem bojů značně zasaženo také civilní obyvatelstvo, které utrpělo obrovské ztráty. Civilní oběti podleli nemocem a hladu vyvolanými válečnými operacemi na obsazených územích. Válečné úsilí pohlcovalo veškerý lidský, ekonomický, průmyslový a vědecký potenciál všech zúčastněných národů, a v tomto smyslu můžeme hovořit o vedení totální války.

V samotném závěru války byla ustavena Organizace spojených národů (OSN), jejímž ústředním cílem byla prevence vzniku jakéhokoli dalšího podobného konfliktu. Po konci války byla Evropa zničena. Při svém ústupu za sebou německá vojska nechávala spálenou zemi. Kapitulací Německa však jeho odpovědnost neskončila, naopak teprve začala. V civilizovaném společenství odpovídá agresor za škody, které jeho počínáním vznikly. Spojenecké státy počítaly oběti, ale i německou agresí vzniklé škody. Činilo tak i Československo. V průběhu jednání o německých reparacích vystoupilo Československo s požadavkem, který se týkal zejména majetku tzv. sudetských Němců. Na zkonfiskovaný a bez náhrady znárodněný majetek osob německé národnosti, které v rozhodné době (1938 - 1939) nebyly německými občany, platilo toto ustanovení reparační dohody: *„Při provádění ustanovení odstavce A shora nebude se majetek, který byl vlastnictvím země, jež jest členem Spojených národů, nebo jejích příslušníků, kteří*

nebyli příslušníky Německa v době anexe této země nebo její okupace Německem nebo jejího vstupu do války, odpočítávati od reparací.“¹

Prvním impulzem ke zpracování tohoto tématu, jako diplomové práce, byl můj zájem zjistit, zda nemovitost, kterou vlastním v oblasti bývalých Sudet od roku 1989, může být zahrnuta do případných vyrovnání, tím spíš, že po Sametové revoluci Sudety začali navštěvovat “původní“ obyvatelé či jejich potomci, což současné obyvatele znervózňovalo. Zvláště jejich časté procházky po vsi a ukazování na jednotlivé domy bez toho, aby se pokusili navázat kontakt. Postupem času jsem byla nucena účastnit se soudní pře, která se sice netýkala přímo dekretů prezidenta republiky, ale součástí bylo mapování historie nemovitosti a okolních pozemků. Moje pátrání obsahovalo návštěvu několika archivů a získání kopií výpisů listů vlastnictví od zemských desek² do současnosti. Ve zmíněných dokumentech jsem objevila i konfiskaci a převedení nemovitosti do správy národního výboru. Ač jsem si byla poměrně jistá, že se moje nemovitost nemůže stát součástí případného navrácení majetku, měla jsem jen mlhavou představu o tom proč. Otázka dekretů prezidenta republiky Beneše je pozůstatkem poměru sil mezi Československem a jeho sudetoněmeckými obyvateli po druhé světové válce.

Touto diplomovou prací bych ráda přispěla ke stále se objevující diskusi a návrzích k dekretům prezidenta republiky vedené, nejen v médiích, ale také v odborných časopisech, kde se objevují argumenty obsahující fakta nepřesná, a zároveň bych chtěla na základě přehledu nejen mezinárodních uzavřených smluv uklidnit současné obyvatele sudetských oblastí, pokud by v této otázce přece jen neměli argumentační jistotu.

V první části práce nastíním historické souvislosti a vývoj, kterým prošlo Československo a Německo za dlouhou dobu svého “sousedství“ v Evropě, před vypuknutím první a druhé světové války, se zaměřením na Mnichovskou

¹MATĚJKA, D. *Právní aspekty odsunu sudetských Němců: sborník*. 2. upr. a dopl. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996. s. 35. ISBN 80-85864-19-3.

²**Zemské desky** - předchůdce pozemkových knih (rejstřík a doklad o vlastnictví půdy a jiných nemovitostí). Zemské desky jsou vedeny výhradně pro šlechtická vlastnictví. Zápisem majetku do zemských desek se majetek stával dědičným majetkem rodu.

konferenci, vznik Sudet a Protektorátu Čechy a Morava; popíše vývoj po druhé světové válce.

V další části mé práce se budu věnovat vzniku a obsahu dekretů prezidenta republiky Beneše, které jsou často mylně považovány za jeho ideu, nicméně pravdou je, že základní myšlenku k odsunu tzv. sudetských Němců (a to nejen z Československa, ale i z Polska) vznesl a prosadil Neville Chamberlain³, z důvodu, dle jeho názoru, definitivního vyřešení etnického problému. Protokol z Postupimské konference byl pro všechny závazný a prezident Beneš, resp. jeho spolupracovníci, pro tento odsun vytvořili právní rámec. V poslední části své práce se budu věnovat Československé republice před vstupem do Evropské unie, kde byla otázka dekretů prezidenta Beneše politickou kartou, dále jejich vlivu na pozdržení podpisu Lisabonské smlouvy. Neopomenu ani vývoj a současných vztahů s Německem, zmíním též nekončící soudní spory a nároky na majetek, který se nyní nachází v hranicích České republiky.

Metodou využívanou v této diplomové práci je analýza odborných textů k danému tématu, rozbor a komparace vybraných pramenů, analýza mezinárodních legislativních dokumentů a zákonů České republiky, které se této problematice věnují.

Jsem si vědoma toho, že ve své práci, nemohu postihnout celou šíři daného tématu.

³**Neville Chamberlain** (*1869 – †1940) britský premiér (Konzervativní strana), ve funkci od roku 1937. Roku 1938 spolupodepsal Mnichovskou dohodu, která uznala nárok na oblast Sudet v Československu nacistickému Německu. Německu vyhlásil válku 3. září 1939.

1 HISTORICKÝ VÝVOJ ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAHŮ

Dlouhodobá perspektiva mezi velkým a malým národem se nemůže obejít bez historického pohledu. V průběhu dějin se téměř vždy stávalo, že sousední země spolu měly období spolupráce i bojů.⁴ Bez pohledu na souvislosti, za kterých k jednotlivým skutečnostem došlo by pohled na příčiny a následky nebyl úplný a objektivní. Většina publikací, která se věnuje poválečnému upořádání Evropy se omezuje na výklad historie od vzniku Československé republiky nebo krátce před tímto okamžikem. Je pravdou, že soužití Čechů a Němců na území střední Evropy má hlubší minulost a souvislost, která by dle mého názoru měla být zmíněna.

1.1 VÝVOJ DO ROKU 1918

1.1.1 OSIDLOVÁNÍ

Popis vývoje vztahu Čechů a Němců na území Čech a Moravy má bohatou historii, která sahá před 6. století. Německé státy a Němci ve Svaté říši římské i Němci žijící uvnitř zemí Koruny české byli brzy po vzniku českého státu trvalým faktorem vývoje. Ti posledně jmenovaní žili jako Němci čeští, moravští a slezští v dávných zemích již od středověku, kdy je do Čech povolali vládnoucí Přemyslovci, aby plnili progresivní ekonomickou funkci, a to kolonizací pohraničního hvozdu, ale i části vnitrozemí.⁵ Nově příchozí inovovali české zemědělství (např. trojpolní hospodářství, způsob zapřahování zvířat). Věnovali se také městské kolonizaci, tedy pomáhali při vybudování nových měst, kde vylepšili místní právo zvykové psaným právem zákupním.⁶ Budování královských

⁴MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 7. ISBN 80-7151-199-4.

⁵KURAL, V. RADVANOVSKÝ, Z. *"Sudety" pod hákovým křížem*. Ústí nad Labem: Albis international, 2002, s. 9. ISBN 80-86067-66-1.

⁶KURAL, V. RADVANOVSKÝ, Z. *"Sudety" pod hákovým křížem*. Ústí nad Labem: Albis international, 2002, s. 12. ISBN 80-86067-66-1.

měst ve vnitrozemí posílila moc panovníka proti vzrůstající se šlechtě. Christianizace ze Západu, která rychle překryla christianizaci z Byzance, přispěla k rychlému rozvoji kultury. Dalšími příchozími byli Němci, kteří přicházeli do Čech a na Moravu zejména na pozvání českých panovníků nebo klášterů v období od konce 12. století do poloviny 14. století. Pokrok šel postupně od západu k východu.⁷ Německé osídlovací právo poskytovalo novým usedlíkům některé výhody (desetileté osvobození od daní, trvalé zproštění roboty, úřad rychtáře pro lokátory). Německými kolonisty byla již ve 12. století osídlena z dolního Rakouska jižní Morava. Ve 13. století tzv. bavorské osídlení až na severní Moravě a ve Slezsku. Ve staré české sídelní oblasti se Němci usadili na Českomoravské vrchovině. Šumava, Český les a Chebsko kolonizovali Němci z Bavorska, severní Čechy z Durynska a Saska, východní Čechy kolonisté ze Slezska.

1.1.2 STŘEDOVEK - ŘÍŠE ŘÍMSKÁ

Říše římská se sestávala z českého království a různých knížectví a vévodství. Status českého království byl jiný než například Bavorska.

„V r. 1158 vznikl název „Svatá říše římská“. Císař Karel IV., vydal v r. 1356 zákoník „Zlatou bulu Karla IV.“ podle níž byl prvním kurfiřtem český král, protože Čechy byly jediné a nejmocnější království ve Střední Evropě. Říše byla jakousi federací členských států Zlatá bula Karla IV. Zůstala v platnosti do zániku Říše v r. 1806.“⁸

⁷MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 14. ISBN 80-7151-199-4.

⁸MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 21. ISBN 80-7151-199-4.

Obrázek č. 1: Zlatá bula sicilská

Zdroj⁹

Na Říši Římskou navázala „Svatá Říše římská národa německého“, toto označení se začalo používat až v 16. století. Z tohoto označení poté vzešlo i propagandistické označení nacistického Německa, Třetí Říše.

Husitství, které na našem území vzniklo, o století předešlo budoucí Luterovu¹⁰ protestanskou reformaci, usilovalo o větší vnitřní svobodu lidí, rovnost před bohem; zároveň se ohrazovalo proti nemravnosti církve. Jde o složité období, kde se rozměr husitských bouří omezuje na spor bohatých vykořisťovatelů a chudých vykořisťovaných, ale bývá popisován jako boj o národní kulturu, o oslabení německého živlu ve vlasti, jehož důsledkem byl mimo jiné rozvoj národního jazyka. Naopak tradiční protiněmecký

⁹ČESKOSLOVENSKÁ HISTORIE, Zlatá bula Sicilská. [online] 2017 [cit 2017-05-01]. Dostupné z:<http://www.ceskaaslovenskahistorie.estranky.cz/clanky/ceska-a-slovenska-historie/zlata-bula-sicilska.html>

¹⁰**Martin Luther** - německý teolog, kazatel a reformátor, zakladatel protestantismu, nejvýznamnějším dílem je překlad Bible do němčiny.

rozměr husitství je zdůrazňován v 19. století, kdy doba slavných vítězství sloužila k utužení národní identity.

1.1.3 KONEC ČESKÉ SAMOSTATNOSTI

V čele České země se vystříдалo několik panovnických rodů, až se na trůn dostali Habsburkové. České země si prošly třicetiletou válkou (1618 – 1648), včetně významné bitvy na Bílé Hoře (1620), po které Čechy opustila většina intelektuálů, a došlo k rozsáhlé konfiskaci majetku šlechty. Dvě století po Bílé Hoře nebyly pro český národ snadný. Habsburkové vytvořili podmínky k tomu, aby vládli na základě etnického principu. Do druhé poloviny 18. století se projevoval náboženský útlak a vzhledem k úbytku obyvatelstva v důsledku válek vzrostla robotní povinnost. Český národ s příchodem osvícenství nastoupil cestu celkového vzestupu, vědom si lepší minulosti. Ferdinand I. Dobrotivý¹¹ byl poslední korunovaný český král, další následníci se již jako čeští králové nekorunovali i když titul užívali. České národní obrození musíme chápat jako proces, kdy národ překonával nebývalé překážky a doslova vstal z mrtvých.¹²

1.1.4 VÝVOJ PO ROCE 1848

Obrozenci jungmannovské generace přijali jako jeden ze základních identifikačních znaků národa vlastní jazyk, který se stal znakem také ostatních probouzejících se národů. Existovala-li pak před polovinou 19. století možnost, aby se v Čechách dotvořil jakýsi dualistický národ, v němž by vedle sebe žili zástupci Čechů a Němců, zanikla nejpozději na počátku revoluce 1848.

¹¹Ferdinand I. Dobrotivý (* 1773-† 1875) roku 1835 se po smrti Františka I. stal rakouským císařem, v roce 1836 se nechal korunovat na českého krále jako Ferdinand V.

¹²MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 31. ISBN 80-7151-199-4.

„Prakticky současně s momentem, kdy Češi předložili v březnu 1848, na samém počátku revoluce v habsburské říši, svůj první modernistický program, narazili na nesouhlas českých Němců, ovlivněných velkoněmeckými ideami paralelně probíhající revoluce německé.“¹³

Politická reprezentace, česká i německá z českých zemí, zaujaly k zásadní ústavní přestavbě v roce 1867 (Rakousko – uherské vyrovnání) protichůdná stanoviska. Došlo k návrhu řešení, který absolutně přehlížel historické české království. Na podzim roku 1871 se česká reprezentace přiblížila svému cíli a vídeňská vláda akceptovala zásady zajišťující pevné státoprávní postavení Čech v rámci monarchie, byli to opět zástupci českých Němců, kteří se postavili ostře proti. Od osmdesátých let devatenáctého století docházelo v českých zemích k dramatickému zostření vzájemných národnostních vztahů.¹⁴ V dubnu 1880 se podařilo zrovnoprávnit češtinu s němčinou u státních úřadů. Postupy v emancipaci české většiny ale vyvolávaly odpor zdejších německých politiků, který vyvrcholil odchodem z českého sněmu v roce 1886. Řešením situace se zdálo rozdělení Čech na území výlučně německá a oblasti dvojjazyčné (tzv. články punktační), což česká politická reprezentace odmítla a následovaly nepokoje mezi militantní německou minoritou a českou majoritou, které rakouský aparát vyřešil výjimečným stavem. Badeniho¹⁵ jazyková nařízení z roku 1897, která zavedly češtinu jako vnitřní úřední jazyk a zakotvily povinnost znalosti obou zemských jazyků pro úřednictvo. Po zuřivém odporu ze strany českých Němců i jejich krajanů v alpských zemích, projevující se obstrukcemi v parlamentu, pádu vlády, pouličními bouřemi (útoky na české menšiny na tzv. německých územích), byla Badeniho jazyková nařízení zrušena.

¹³DEJMEK, J., KUKLÍK, J., NĚMEČEK, J. *Kauza: tzv. Benešovy dekrety: Historické kořeny a souvislosti*. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, 1999, s. 8. ISBN 80-7286-001-1.

¹⁴MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 41. ISBN 80-7151-199-4.

¹⁵**Badeniho jazyková nařízení** - je označení pro jazyková nařízení, (Kazimír Badeni), novelizovala Stremayrova jazyková nařízení z roku 1880 tím způsobem, že rovnoprávnost češtiny s němčinou měla nadále platit nejen ve vnějším, nýbrž i ve vnitřním úřadování. Kvůli odporu Němců byla nařízení 1898 modifikována novelou, nazývanou jako Gautschova jazyková nařízení.

„*Konfliktem o budoucí charakter celé habsburské monarchie... byl konflikt mezi dvěma národy, z nichž každý prosazoval vlastní historickou tradici, konflikt mezi Svatováclavskou korunou a Svatou říší římskou německého národa.*“¹⁶

Němci bránili své pozice a odmítali všechny snahy o státoprávní uplatnění Čechů a uznání rovnoprávnosti češtiny a němčiny. Rozvoji českého národa a jeho ekonomickému vzestupu uvnitř Rakousko – Uherska však nezabránili.

1.1.5 PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA

První světová válka propukla roku 1914 pod záminkou realizovaného atentátu na arcivévodu Rakousko-Uherska. Důvodem byla pohnutka znovu rozdělit svět, přesněji jeho kolonie. „*Rakouská vláda ihned začala potlačovat Čechy i ostatní německé národy. Zakázala mnoho časopisů a zatkla řadu českých politiků, které obvinila z velezrady.*“¹⁷ Profesor Tomáš Garrigue Masaryk pochopil, že v Rakousku – Uhersku nelze očekávat pozitivní vývoj českého národa a začal zvažovat vznik samostatného československého státu. Tříkrálová deklarace¹⁸ byla zcela protirakouská a český národ se přihlásil o svou samostatnost. Československo bylo od počátku připraveno podporovat Němce a ostatní národnosti či menšiny, což také dokázalo v textu první ústavy.¹⁹ První světová válka skončila roku 1918, mírová jednání trvala až do roku 1920.²⁰

¹⁶DEJMEK, J., KUKLÍK, J., NĚMEČEK, J. *Kauza: tzv. Benešovy dekrety: Historické kořeny a souvislosti*. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, 1999, s. 11. ISBN 80-7286-001-1.

¹⁷MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 35. ISBN 80-7151-199-4.

¹⁸**Tříkrálová deklarace** byla prohlášením sněmu českých poslanců říšské rady, zemských sněmů historických českých zemí se spoluúčastí představitelů české kultury ze dne 6. ledna 1918, požadující autonomii pro Čechy a Slováky a jejich spojení v jeden státní celek v rámci Rakousko-Uherska. Němečtí poslanci z českých zemích na to reagovali požadavkem na vytvoření samostatné provincie Deutschböhmen, oddělené od českého státu.

¹⁹Zákon č.121/1920 Sb. Zákon ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky [online]. [cit 2017-05-01]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html

²⁰**Pařížská mírová konference** pořádaná vítězi první světové války roku 1919. Mírové smlouvy byly sjednány mezi vítěznými státy Dohody a poraženými Centrálními mocnostmi. Konference byla zahájena 18. ledna 1919 a včetně několika přestávek trvala do 21. ledna 1920.

1.2 VZNIK ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

„Vyhlášení Československé republiky v historických hranicích Českého království 28. října 1918 naráží na odpor většiny německého obyvatelstva Čech a Moravy, které se cítí být zkráceni na právu na sebeurčení a obává se ztráty svého privilegovaného postavení státotvorného národa v rámci Rakousko-Uherska.“²¹

Nejen Československá menšinová politika nese evropská demokratická měřítká, národně demokratická revoluce roku 1918 zrušil středověké šlechtické tituly a zároveň společenské a politické výsady, které s nimi byly spojeny. Odstraněním nadřazenosti jedné národnosti nad druhou vybudovala Československá republika ve střední Evropě společnost rovnoprávných občanů. Neschopnost německé menšiny vyrovnat se se ztrátou privilegií, vybudovaných za monarchie, bylo překážkou politicko-spoločenského soužití.

Pokusy o vytvoření německých pohraničních žup byly odmítnuty mírovou konferencí v Saint-Germaine²² a československá vláda nechala pohraniční oblasti obsadit armádou. Nepokoje vyvrcholily 8. března 1919 a vyžádaly si dvě oběti na české straně a přes padesát obětí na straně německé.²³

Konference v Saint-Germaine potvrdila vnitřní rozpad habsburské říše a byla důsledkem proher Ústředních mocností v první světové válce, současně se zde projevila neschopnost najít východisko ve včas provedené federalizaci starého mocnářství. Vznik Československé republiky přinesl nejen Čechům, ale i sudetským Němcům vstup do demokratického zřízení. Československá republika vznikla 28. října 1918, prvním

²¹WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. Praha: Prostor, 2002, s. 235. ISBN 978-80-7260-045-1.

²²**Saint-Germaine** – 10. září 1919, zde byla po konci 1. světové války podepsána mírová smlouva, podpisujícími je Rakousku a 27 spojenců a zástupců přidružených stran. Tato smlouva, mimo jiné, definovala vzniklému Československu území, která mu budou náležet. Nebere přitom ohled na německé obyvatelstvo v Sudetech, které založilo vlastní provincie podél hranic.

²³WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. Praha: Prostor, 2002, s. 235. ISBN 978-80-7260-045-1.

prezidentem se stal T. G. Masaryk ve věku 68 let, který neviděl v integraci Němců do nové republiky jako neřešitelný problém.²⁴

„Opakuji, co jsem už řekl několikrát: problém naší německé minority je naším nejvážnějším politickým problémem. Je povinností těch, kteří stát vedou, aby tuto otázku řešili. Jakmile Němci vzdají se negací našeho státu a přihlásí se opravdu ke spolupráci na něm, stanou-li se tedy, stručně řečeno, stranou vládní, pak automaticky se dostaví všechny důsledky, jak u ostatních stran vládních. To je věc tak prostá a jasná, že tu není třeba žádného zvláštního germanofilství, pouze trochu politického rozumu a rozhledu.“²⁵

²⁴PECHÁČEK, J. *Masaryk – Beneš – Hrad: Korespondence, poznámky, komentáře*. Praha: Faun, 1996, s. 33. ISBN 80-900844-9-4.

²⁵PECHÁČEK, J. *Masaryk – Beneš – Hrad: Korespondence, poznámky, komentáře*. Praha: Faun, 1996, s. 35. ISBN 80-900844-9-4.

2 SUDETY

Sudety jsou pohoří rozkládající se od labského pohoří až po moravskou bránu, nacistická terminologie rozšířila tento pojem na celé území se smíšeným českým a německým obyvatelstvem. Pojem sudetští Němci, jako označení pro německou menšinu v Čechách se objevuje kolem roku 1910, předtím se tato skupina nazývala Deutsch-Böhmen; definitivně převážil v jejich vlastních písemnostech koncem první světové války.²⁶ Důvodem jeho zavedení a vazby s ním spojené politické, či ideologické východisko však často není dostatečně známa ani těm, kteří se pokládají za nositele tohoto označení. Jednotlivé části zabraného území byly rozděleny na vyšší územně správní celky – Říšské župy Sudety.

2.1 ÚZEMÍ A OBYVATELSTVO

Největší část obsazeného pohraničí připadlo Německu, geograficky byly tyto oblasti nesourodé a jejich společným rysem bylo to, že šlo o pohraničí, hornaté části Československa, které měly pro republiku význam strategický a vojenský. Nová hranice neměla v rozhodující části žádný historický podklad, nakonec ani princip národnosti nebyl rozhodující, vše bylo podřízeno připravované nacistické expanzi.²⁷ Okupace pohraničí a následující válka zasáhla do osudů zdejšího obyvatelstva významně a nebylo rodiny, které by se změny nedotkly. Tisíce obyvatel se stěhovaly natrvalo, tisíce měnily místo pobytu dočasně či umírali na jedné či druhé straně barikády. Sudetští Němci, kteří nadšeně přivítali připojení k nacistickému Německu, zaplatili daň, celkem jich bylo do války zmobilizováno asi půl milionu. V rámci připojení došlo k začlenění ekonomiky do celoněmeckého hospodářství a očekávaný profit se dostavil, neopomeneme-li,

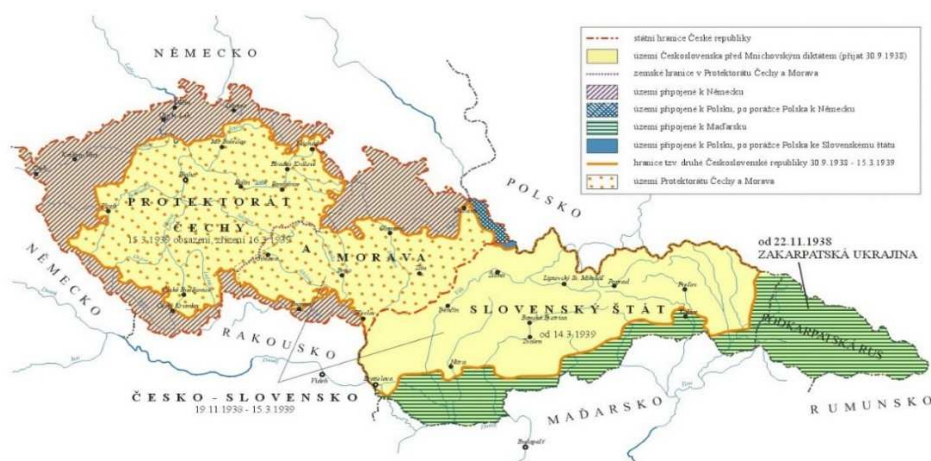
²⁶DEJMEK, J., KUKLÍK, J., NĚMEČEK, J. *Kauza: tzv. Benešovy dekrety: Historické kořeny a souvislosti*. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, 1999, s. 7. ISBN 80-7286-001-1.

²⁷KURAL, V., RADVANOVSKÝ, Z. *"Sudety" pod hákovým křížem*. Ústí nad Labem: Albis international, 2002, s 112. ISBN 80-86067-66-1.

že do správy Německa padly doły, továrny, zemědělství a banky. Během válečných let byl zaveden přidělový systém (potravinové lístky).

Čechy, kteří zůstali na okupovaném území, můžeme rozdělit do 3 základních skupin. K první můžeme počítat úřednictvo a státní zaměstnance, kteří se do pohraničí přestěhovali v roce 1918 a po vyhlášení Mnichova se odstěhovali zpět do vnitrozemí. Druhou skupinou byli Češi, kteří do pohraničí odešli za prací ve druhé polovině 19. století a šlo zejména o horníky a zaměstnance továren, kteří zde našli svůj nový domov. Třetí a nejpočetnější skupinou byli Češi, kteří patřili k starousedlíkům, žili zde od nepaměti a vytvářeli souvislé oblasti osídlení. České obyvatelstvo, které zůstalo na okupovaném území, se dostalo do role národnostní menšiny, která neměla žádná politická či národní práva a nacistický, později válečný režim i zde uplatňoval útlak spojený s úplnou likvidací "českého živlu".²⁸ V oblasti nevycházely žádné české noviny, řada knihoven byla zavřena a docházelo k celkové sociální degradaci v souvislosti nemožnosti získat zaměstnání a tlak směřoval i na likvidaci mnohých českých podniků a přesuny lidí na nucené práce.

Obrázek č. 2: Mapa zabraných území s časovým rozlišením

Zdroj²⁹

²⁸KURAL, V., RADVANOVSKÝ, Z. "Sudety" pod hákovým křížem. Ústí nad Labem: Albis international, 2002, s 172. ISBN 80-86067-66-1.

²⁹HISTORIE PO OBDOBÍCH: Československo po Mnichovském diktátu. Protektorát Čechy a Morava. [online] 2005 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/nejvetsicech/img/historie/mapa14b.gif>

2.2 KONFERENCE V MNICHOVĚ

Když A. Hitler začal chápat, že vojenský útok na Československou republiku by mohl být riskantní, a když N. Chamberlain potvrdil, že vše co Německo chce, může dostat mírovou cestou, dal přednost získání Sudet politickou cestou, i když stále uvažoval o vojenském úderu, jako prostředku k vydírání.³⁰ **Grün Fall**, „plán zelený“, byl nikdy neuskutečněný plán, který podepsal A. Hitler 28. května 1938 a předpokládal, že k 1. říjnu bude Československo vojensky zlikvidováno. Německá armáda měla být připravena k útoku, ale její mobilizace by probíhala postupně, a byla by maskována jako rutinní manévry. Poprvé v historii byla k vojenským pasážím připojena i část o psychologickém vedení války. Zahraničně politické hledisko nabízelo dojem, že v důsledku působení psychologické války, bude Československo izolováno, aby v okamžiku vojenského napadení stálo proti agresorovi bez perspektivy a osamoceno. K realizaci tohoto plánu nakonec nedošlo, neboť Německo dokázalo svých cílů dosáhnout již na politické úrovni.

Mnichovská konference šéfů vlád čtyř mocností (Německá, Itálie, Velké Británie a Francie) z 29. září 1938 byla jedním z rozhodujících kroků ke druhé světové válce a ke zničení míru a demokracie v Evropě se konala 29. - 30. září 1938 a její charakter i výsledek je všeobecně znám. Aniž by československé zástupce vůbec připustila k jednání, bylo Praze předloženo rozhodnutí, ultimátum, v podobě Mnichovské dohody. Československo je donuceno podstoupit pohraniční území obydlená Němci třetí Říši. V pátém záborovém pásmu jde už často o oblasti národnostně smíšené až zcela české, ale strategicky důležité. Mnichovský diktát a následné akty rozkouskovaly podstatnou

³⁰KURAL, V., RADVANOVSKÝ, Z. "Sudety" pod hákovým křížem. Ústí nad Labem: Albis international, 2002, s. 37. ISBN 80-86067-66-1.

část Československa mezi nacistické Německo, hortyhovské³¹ Maďarsko a beckovské³² Polsko.

„Z celkového rozsahu 140 500 km² ztratila ČSR 41 000 km²; tj. 30 %, a z počtu obyvatel 14 730 000 podle stavu v roce 1930 bylo na okupovaném území 4 879 000 obyvatel, což představovalo 33 %.“³³ Říšská župa Sudety byla daleko největší správní blok vytvořený v obsazeném pohraničí.

Po vyhlášení Mnichovské dohody sílí proud uprchlíků z pohraničí do vnitrozemí. Okupační branná moc měla na zabraném území zabezpečit klid a pořádek, a to i pro české obyvatelstvo, potlačit jakýkoli aktivní nebo pasivní odpor a připravovat převedení správy obsazeného území na říši.

„Příprava, uskutečnění i následky odtržení československého pohraničí na základě Mnichovské dohody byly prováděny všemi uvedenými formami nátlaku a násilí, které bylo namířeno jednak proti Čechům a Židům, jednak i proti německým antifašistům.“³⁴

³¹**Miklós Horthy de Nagybánya** (*1868 - □ 1957) v roce 1920 zvolen regentem Maďarského království, hlava státu od 1. dubna 1920 do 15. října 1944.

³²**Józef Beck** (*1894 - Varšava – □ 1944), polský ministr zahraničí ve třicátých letech 20. století. Silně prosazoval protičeskoslovenskou politiku, v roce 1938 si pod vojenským nátlakem vynutil vydání větší části Těšínska.

³³KURAL, V., RADVANOVSKÝ, Z. "Sudety" pod hákovým křížem. Ústí nad Labem: Albis international, 2002, s. 70. ISBN 80-86067-66-1.

³⁴KURAL, V., RADVANOVSKÝ, Z. "Sudety" pod hákovým křížem. Ústí nad Labem: Albis international, 2002, s. 50. ISBN 80-86067-66-1.

2.2.1 VÝVOJ DO ROKU 1938

Občané německé národnosti měli plnou možnost využívat všech práv, která jim poskytovala československá ústava (právo shromažďovací, organizování spolků a politických stran) měli poměrné zastoupení ve všech ústředních orgánech státu včetně parlamentu a senátu.³⁵ Od roku 1926 měli nepřetržitě ministry v československé vládě. Děti mohly studovat na německých školách, které financoval stát. Samospráva měst a okresů s převážně německým obyvatelstvem byla v jejich rukou včetně finančního hospodaření. Když na Jaře 1930 Československo plně zasáhly dopady velké celosvětové hospodářské krize, snažili se její důsledky jak čeští tak němečtí obyvatelé řešit.

Od počátku dvacátých let se však v politice českých Němců začínají prosazovat pragmatické postoje a úsilí aktivistů soustředěných v Německé straně sociálně demokratické (DSAP), Křesťanskosociální straně (CSV) a svazu rolníků (BdL), které v říjnu roku 1926 vede ke vstupu dvou německých politiků (F. Spina a R. Mayra-Harting) do vlády.³⁶ Příznivě se vyvíjející situace je narušena propuknutím hospodářské krize, která těžce postihuje především sklářský a textilní průmysl, který byl tradičně soustředěn v pohraničí. Procento nezaměstnaných zde dosahuje 19 %, zatímco v oblastech obydlenými Čechy 11 %. Tato poměrně vysoká nezaměstnanost v německy obydlených oblastech nahrávala nacionalistickým náladám a pocitům diskriminace. Německo, které po nástupu Hitlera k moci v roce 1933, vyřešilo hospodářskou krizi díky zbrojení rychleji než Československo, tyto nálady ještě stupňovalo. Německá národně socialistická dělnická strana (DNSAP) a Německá nacionální strana (DNP), se začínaly podobat Hitlerově NSDAP. Před zakročením českých úřadů se tyto strany raději rozpustily. Z jejich členů vytváří ašský učitel, Konrád Henlein Sudetoněmeckou vlasteneckou frontu (Sudetendeutsche Heimatfront - SHF) z níž v roce 1934 formuje Sudetoněmeckou stranu (Sudetendeutsche Partei - SdP).

³⁵DEJMEK, J., KUKLÍK, J., NĚMEČEK, J. *Kauza: tzv. Benešovy dekrety: Historické kořeny a souvislosti*. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, 1999, s. 11. ISBN 80-7286-001-1.

³⁶DEJMEK, J. *Edvard Beneš: politické biografie českého demokrata. Část 2. (1935 – 1948)*. Praha: Karolinum, 2008, s. 425. ISBN 978-246-1473-1.

„Příprava nacistické agrese proti Československu však byla ve srovnání s postupem vůči Rakousku a Polsku - jedinečná. A to jak svým promyšleným mechanismem kombinace válečné politiky, psychologického vedení války a praktické diverze (tj. špionáže teroristických a sabotážních akcí), tak využitím nacistického „trojského koně“ intramuros: v tomto případě sudetoněmeckého heinleinovského hnutí resp. Sudetoněmecké strany.“³⁷

Volby, které proběhly v roce 1935, zajistily SdP téměř 63 % hlasů německého obyvatelstva. Překvapením byl celkový zisk Sudetoněmecké strany (SdP) v čele s Konrádem Henleinem, jež se s 15,2 % hlasů stala absolutní vítězkou voleb a získala tím teoretický nárok na křeslo premiéra. Toho nedosáhla pouze díky "povolební matematice" demokratických stran. Nelze ovšem opomenout fakt, že tato kampaň byla z velké části tajně financována fašistickým Německem. Vliv této strany v pohraničních oblastech roste a sudetští Němci se zdatněji obrací k Říši.³⁸ Hitlerův nástup k moci přinesl nový impuls i pro Němce žijící v Československu. Ve volbách v roce 1935 byl K. H. Frank zvolen poslancem Československého parlamentu a vystupuje útočně proti Československé republice. Běh událostí pak potvrdil, že hlavní orgány moci v nacistickém Německu jej považují za důvěryhodného dodavatele informací republiky. Do kritického roku 1938 se Sudeten Deutsche Partei v pohraničních oblastech rychle rozrostlo i díky dotační činnosti ze strany Německa a získává spojence i mimo Československou republiku. Na sudetoněmeckém sjezdu v Karlových Varech v roce 1938 byl Henleinem vyhlášen požadavek na plnou autonomii sudetských oblastí, které mají být spravovány podle říšskoněmeckých směrnic a zákonů. Dále se požaduje zrušení mezinárodních smluv s Francií a Sovětským svazem. Sudetoněmecké hnutí již tedy není jen politickou stranou, ale stává se dle některých tzv. pátou kolonou.³⁹ Připojení Rakouska (anšlus) k Říši

³⁷HRUŠKA, E., *Boj o pohraničí: sudetoněmecký freikorps v roce 1938*. Praha: Epoque, 2013, s. 8. ISBN 978-80-7425-194-8.

³⁸WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. Praha: Prostor, 2002, s. 236. ISBN 978-80-7260-045-1.

³⁹WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. Praha: Prostor, 2002, s. 235. ISBN 978-80-7260-045-1.

12. března 1938 vytvořilo situaci bezprostředního ohrožení Československa. Hrozící nebezpečí posiluje solidaritu demokratů bez ohledu na národní příslušnost.

Na stupňující se požadavky Henleinovy strany reaguje vláda v květnu 1938 mobilizací. Československá armáda byla v krizovém roce 1938 dobře vyzbrojena a český lid byl odhodlán bránit republiku proti agresi.⁴⁰ Československá republika byla podle mezinárodního práva ve válečném stavu s nacistickým Německem od 17. září 1938⁴¹, tedy jako první stát na světě a s ohledem na agresi, kterou se Německo dopustilo ve dnech, kdy se bojovalo o české pohraničí. V některých částech pohraničí situace připomínala občanskou válku. Freikorps⁴² sudetských Němců operuje v pohraničí a přepadá celnice, četnické stanice a nádraží a nepohodlné Němce a Čechy (především státní zaměstnance) předává do zajetí do Říše. Při nepokojích zahyne přes sto Čechů a přes padesát příslušníků Freikorpsu. Více než dva tisíce osob je zavlčeno do Německa.

⁴⁰MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 48. ISBN 80-7151-199-4.

⁴¹MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 39. ISBN 80-7151-199-4.

⁴²**17. 9. 1938** zrod Sudetoněmeckého Freikorpsu, vůdce Konrad Henlein (zástupce K. H. Frank); polovojenská nacistická teroristická formace sudetoněmeckého ražení. Vstup je dobrovolný, ale každý z žadatelů musí uvést dva občany, kteří se zaručí za zmužilé chování a čestné smýšlení. Přijetí do sboru byl omezen na 40 000 mužů (vzhledem k velkému přílivu členů). Po obsazení pohraničí německou brannou mocí neměl již Freikorps žádné poslání a jednotky byly odzbrojeny a rozpuštěny. Všichni členové této organizace se při svých útocích proti Československu dopustili závažných a sankcionovaných trestných činů, neboť byli v době svého členství nejen československými občany, ale také záložními vojáky československé armády. Poválečné zbavení občanství a odsun z republiky tak desetitisíce zachránil před přísným potrestáním.

2.2.2 CESTA DO VNITROZEMÍ

„Do prosince 1938 opustí pohraničí asi 168 tisíc lidí, z toho 139 tisíc Čechů, 10 tisíc Němců a 18 tisíc Židů.“⁴³ Hlavní skupinu těchto utečenců tvořili lidé, jejichž minulost jim nedovolovala zůstat, ocitli se v nebezpečí života. Důvody, které vedly k útěku či nucenému vystěhování se evidovaly, pro možnost získání dočasného nebo trvalého pobytu ve vnitrozemí. Správní reforma byla jednou z ran doprovázející vytváření nacionálně socialistického státu, podle německého vzoru, která zahrnovala potlačení demokracie, zákaz politických stran kromě NSDAP, rozbití občanské společnosti, apod. Přínosem pro Německo bezpochyby bylo začlenění ekonomiky do velkoněmecké říše, včetně konfiskace majetku Čechů a Židů. Jako další “benefit“ bylo využití pracovní síly.⁴⁴ V prvních deseti dnech měsíce října obsazuje Německá armáda pohraničí a obyvatelstvo jí nadšeně vítá. Opatření vůči českému obyvatelstvu na sebe nenechala dlouho čekat, okamžitě nebo postupně byly zavírány české školy, rozpouštěny české spolky, vyvlastňovány či převedeny pod nucenou správu zemědělské usedlosti a podniky, likvidovány knihovny. Sudetoněmecká strana obsazuje posty státních úředníků, ze kterých byli Češi vyhnáni, a vzniká tzv. sudetoněmecká exekutiva. Řada Čechů ze smíšených manželství, řeší situaci přihlášením se k německé národnosti.⁴⁵

Protektorát Čechy a Morava byl vyhlášen 16. března 1939, kdy německá armáda obsazuje zbytek Československa.

⁴³WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. Praha: Prostor, 2002, s. 239. ISBN 978-80-7260-045-1.

⁴⁴**Totální nasazení**, neboli nucené pracovní nasazení, kterému byli obyvatelé okupovaných zemí podrobeni, odhaduje se, že z Protektorátu Čechy a Morava bylo takto nasazeno asi 650 tisíc lidí a stal se zdánlivě nevyčerpateľným rezervoárem pracovní síly. V této souvislosti nelze opomenout i pracovní sílu z koncentračních táborů, jejichž účel je všeobecně znám.

⁴⁵WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. Praha: Prostor, 2002, s. 238. ISBN 978-80-7260-045-1.

2.3 PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA

1. září 1939 vypukla druhá světová válka tažením proti Polsku. První úspěchy nacistických armád dosahované bez velkých válečných ztrát na životech podněcovala naději, že válka brzy skončí. Během války však prodělává sudetoněmecké obyvatelstvo v zabraných územích částečné vystřízlivění. Říšští Němci vytlačují sudetské Němce z řady politických a hospodářských pozic a je s nimi zacházeno jako s Němci druhé třídy, na frontě často slouží jako „kanonenfutter“. Ve druhé světové válce celkem padne na dvě stě tisíc sudetských Němců.⁴⁶ Koncem roku 1940 byla A. Hitlerem schválena koncepce germanizace celého českomoravského prostoru a cesta změny národnosti části českého obyvatelstva, zatímco zbývající Češi měli být vystěhováni (jinak zničení – plán konečného řešení české otázky – Grundplanung O. A.⁴⁷). Převýchova se týkala škol, kultury (propaganda), tisku, literatury, divadel apod. Zároveň se represe týkala i církve. Začal se prosazovat způsob germanizace metodou rasového výběru.⁴⁸ Nicméně průběh války odložil mnohé germanizační plány, aby byl využit hospodářský a pracovní potenciál. V roce 1943 i přes odpor sudetoněmeckých politických předáků, kteří si nepřejí, aby se v Sudetech zvyšoval počet Čechů, jsou totálně nasazováni do průmyslu v zabraných územích.

„Zkušenost protektorátu, zážitek z okupační zvládnutí a skutečnost, že se sudetoněmečtí politici předáci aktivně podílejí na plánech likvidace českého národa, vytváří mezi Čechy a Němci hlubokou propast.“⁴⁹

Posláním protektorátu, vyhlášeného 16. března 1939, bylo v podstatě osídlit české země a v co nejkratší době provést radikální zgermanizování. Po zřízení protektorátu bylo

⁴⁶WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. Praha: Prostor, 2002, s. 239. ISBN 978-80-7260-045-1.

⁴⁷Nelezen v roce 1945 mezi dokumenty Henleinova župního místodržitelství v Liberci, po válce byl předložen obžalobou např. v procesech s H. Krebsem a K. H. Frankem.

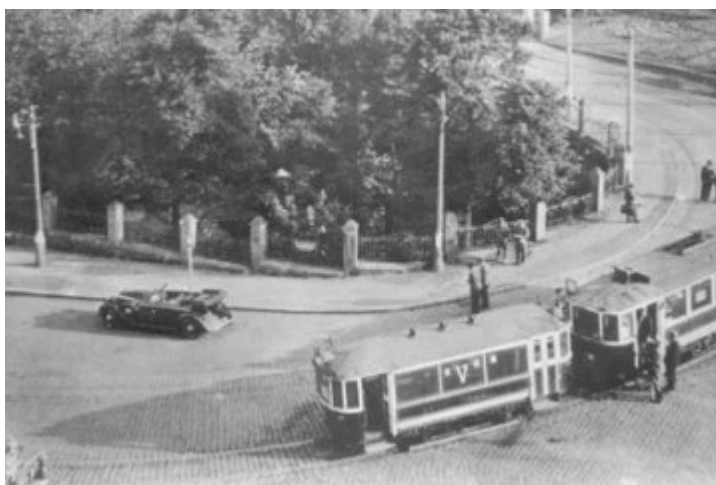
⁴⁸MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. Praha: Aventinum, 2002, s. 50. ISBN 80-7151-199-4.

⁴⁹WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. Praha: Prostor, 2002, s. 239. ISBN 978-80-7260-045-1.

zatčeno mnoho obyvatel včetně vysoce postavených osob. V roce 1941 byl do funkce zastupujícího říšského protektora jmenován Reinhard Heydrich, který při svém nástupu do funkce představil svojí vyhlazovací protičeskou politiku.⁵⁰ Okupace českých zemí přinesla zklamání, rezignaci a beznaděj na druhé straně také vzrůst protiněmeckých nálad a vznik protiněmeckých organizací – oboje. Za velmi úspěšnou můžeme považovat úspěšný atentát na Říšského protektora Reinharda Heydricha ze dne 27. května 1942, jehož průběh i následná likvidace hrdinů atentátníků je všeobecně znám, a který vyvolal ze strany Německa trest v podobě vyhlášení stanného práva, zatýkání a v neposlední řadě likvidaci obcí a obyvatel v nich žijících Lidice a Ležáky.

V prosinci roku 1943 uzavřel prezident Edvard Beneš smlouvu o přátelství a poválečné spolupráci se SSSR, bez ohledu na mínění Britů a některých členů exilové československé vlády. Ti tento krok považovali za předčasný a připravoval se na poválečné obnovení Československé republiky.

Obrázek č. 3: Místo vykonání atentátu na Heydricha

Zdoj⁵¹

⁵⁰MACHÁČEK, P. Cesta Čechů a Němců ke dnešku. Praha: Aventinum, 2002, s. 64. ISBN 80-7151-199-4.

⁵¹MÍSTA PAMĚTI NÁRODA, Libeňská zatáčka [online] 2017 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mistapametinaroda.cz/?id=125>

2.4 KONEC VÁLKY

Skutečnost, že válečných operací nebude sudetské území ušetřeno, ukázaly nálety spojeneckých letadel. Pro většinu sudetoněmeckého obyvatelstva znamenal tento první nálet doslova šok a přesvědčili se o nepřipravenosti na podobné situace. Přiblížení armád spojenců vyvolalo značnou paniku. Neklamným znamením, že se blíží konec války, se staly pochody vězňů z koncentračních a zajateckých táborů (pokud nebyli zlikvidováni).⁵² Chování Němců vůči Čechům se změnilo, ty tam byly oslavné průvody, nabubřelé projevy a velká shromáždění.

Na vnitropolitické směřování Československa, ke kterému došlo v letech 1945 - 1948 už německá menšina podstatný vliv neměla. K volbám v roce 1946 nebyli připuštěni a politická činnost německých stran nebyla po válce povolena, zároveň nebyli přijímáni jako členové do politických stran a rovněž KSČ si své německé soudruhy přísně prověřovala. Budoucí Československo nehodlalo poskytnout menšinám jazyková a národnostní práva v takové míře, v jaké je svého času přiznávala první republika. V letech 1947 a 1948 se československý stát pokusil o přesun německého obyvatelstva do vnitrozemí s cílem odstranit sídelní ostrovy v pohraničí a současně urychlit asimilaci německého etnika v jazykově a kulturně čistě českém prostředí.

Druhá polovina května až do září 1945 bývá v německých dějinách označována jako "divoký" nebo také "živelné vyhnání" (wilde Vertreibung/Austreibung), v českých dokumentech narazíme na výrazy "divoký", "živelný" případně "neorganizovaný odsun". Pokud připustíme, že první vlna obyvatel se přesunula společně s postupem fronty, následují opatření a dekrety prezidenta republiky, které se o vysídlení postarají.

“Rozptyl“, jak se akci v dobovém byrokratickém žargonu říkalo, ovšem dopadl neslavně nejen kvůli pasivnímu odporu německého obyvatelstva, které si vymýšlelo nejrůznější záminky, aby se nemuselo stěhovat, ale i z objektivních důvodů: na jedné straně nebyl ve vnitrozemí dostatek ubytovacích kapacit, na druhé straně se podnikům

⁵²KURAL, V. RADVANOVSKÝ, Z. *"Sudety" pod hákovým křížem*. Ústí nad Labem: Albis international, 2002, s. 355. ISBN 80-86067-66-1.

*a často i lokálním státním orgánům v pohraničí nelíbil odchod mnohdy vysoce kvalifikovaných německých pracovních sil.*⁵³

V rámci zapojení do budovatelské práce byl následně zahájen proces odstraňování diskriminačních opatření, který vyvrcholil zrovnoprávněním německého obyvatelstva s československou většinou. Na přelomu čtyřicátých a padesátých let více než čtvrtina Němců nabídku k integraci do československé společnosti otevřeně odmítla, nepožádala o české státní občanství, jak to umožnili nové předpisy, a usilovala o vystěhování, především do Spolkové republiky Německo. Režim tuto situaci však složitě neřešil a v roce 1953 vnutil státní občanství plošně všem Němcům s trvalým bydlištěm na území Československa.

Úprava vztahů mezi Čechy a Němci se stala jedním z témat po sametové revoluci. V roce 1992 schválil první svobodně zvolený parlament zákon zmírňující majetkové křivdy, které čeští občané německé národnosti utrpěli podle dekretů prezidenta Beneše z roku 1945, i když se vztahoval jen na půdu a zemědělský majetek. Politická vůle prolomit neprostupnou restituční hranici k 25. únoru 1948 tedy v principu existovala. Tento krok byl ovšem usnadněn tím, že v roce 1991 bylo na území českých zemí jen kolem 48 tisíc osob německého obyvatelstva.⁵⁴

⁵³SMETANA, V. HÁJKOVÁ, D. KUČERA, J. *Historie na rozcestí*. Brno: Barrister & Principal, 2013, s. 138. ISBN 978-87474-92-1.

⁵⁴SMETANA, V. HÁJKOVÁ, D. KUČERA, J. *Historie na rozcestí*. Brno: Barrister & Principal, 2013, s. 144. ISBN 978-87474-92-1.

3 DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY

K pochopení významu vzniku dekretů prezidenta republiky je jejich kontext s druhou světovou válkou. Jde o soubor mimořádných právních norem, které z velké většiny vznikly v letech exilového státního zřízení (uznání prozatímní vlády 1941) a z významné části se na nich prezident E. Beneš podílel, ale také řada dalších institucí exilové vlády, především ministerstvo vnitra, ministerstvo národní obrany, kancelář prezidenta republiky.

Obrázek č. 4: Prezident Beneš podepisuje dekrety

Zdroj⁵⁵

Šlo o dekrety věnující se prozatímnímu státnímu zřízení, státních rozpočtů či vojenských jednotek, od roku 1944 jsou zde i normy obnovující Československou republiku v předmnichovských hranicích a z ekonomického a politického hlediska, např. dekret o obnovení ústavního pořádku (ze dne 3. srpna 1944, č. 11 - publikován pod č. 30/1945 Sb.). Dále o Ústavní dekret o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění (ze dne 4. prosince 1944, č. 18). V období mezi dubnem a říjnem 1945, jsou vydány dekrety, které navazují na texty vzniklé v Londýnském exilu, ale

⁵⁵ČTK. *Fotogalerie*. [online] 2011 [cit 2017-05-01]Dostupné z: http://www.lidovky.cz/foto.aspx?r=ln_zahranici&foto1=MTR20db69_benes.JPG

formulovala je nová politická reprezentace, která naplňovala Košický vládní program.⁵⁶ Prezidentovi Benešovi a jeho kanceláři se některé dekrety dostávaly formálně k vyjádření a schválení, často se však odchylovaly od konceptu, který byl původně v exilu přijat, měly různorodý charakter a v některých případech šlo už jen o prezidentův podpis, bez toho aby byly jeho připomínky zapracovány.

„Předmětem dekretů bylo zajištění právní obnovy hospodářského, politického a sociálního systému Československa v předmnichovských hranicích. Jejich povahu je nutné posuzovat i v souvislosti záchranou existence českého a slovenského národa.“⁵⁷

3.1 POSTUPIMSKÁ KONFERENCE A REPARAČNÍ DOHODY

Na konferenci v Postupimi dne 2. srpna 1945, v souladu se závěry Krymské konference, bylo mezi spojenci dosaženo Dohody o reparacích, z níž mimo jiné vyplývá, že reparační požadavky Spojených států, Spojeného království a jiných zemí majících nárok na reparace, budou uspokojeny ze západních pásem a z příslušných německých aktiv. Zástupci 18 zemí (včetně Československa), které byly podle závěrů Postupimských dohod odkázány na reparace v západních okupačních pásmech Německa. Dohodu o reparacích od Německa, o zřízení Mezispojeneckého reparačního úřadu a o navrácení měnového zlata vstoupila v platnost 24. ledna 1946 a Československá republika, jako jeden z jejích signatářů, k ní přistoupila dne 17. května 1946 (Dohoda byla vyhlášena pod č. 150/1947 Sb.). Tato Dohoda byla pokládána za první krok k vyřešení otázek spojených s reparacemi a definovala reparační nároky, které měla každá země obdržet z německých reparací. Dohoda stanovila reparační podíly, jež činily pro Československou republiku ve vztahu k německému majetku v cizině 3 % a ve vztahu k průmyslovému majetku v tehdejší západní Německu 4,57 %. Zejména odstavec D, který byl v Dohodě přijat mj. na návrh Československa, se týká i mezinárodně právního

⁵⁶**Košický vládní program** - programový dokument, který po příchodu na československé území schválila tehdejší vláda 5. dubna 1945 na zasedání v Košicích.

⁵⁷JECH, K., KAPLAN, K. Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945. Brno: Doplněk, 2002, s. 11. ISBN 978-80-85270-41-2.

stvrzení konfiskace majetku sudetských Němců. Zde je nutno upozornit, že soudní praxe v SRN pod pojem „německý majetek“ podřadila i „majetek sudetských Němců“ Německým majetkem byl majetek německých státních příslušníků, kterými sudetští Němci byli na základě Smlouvy mezi Německou říší a Československou republikou o otázkách opce a státního občanství (z 20. listopadu 1938). Ke stanovení škod vyzvaly Československo USA, Velká Británie a Francie po zahájení pařížské reparační konference.⁵⁸

Při posuzování dekretů prezidenta republiky je nutno brát v úvahu i jejich vztah k mezinárodnímu právu, včetně práva Evropských společenství. Mezispojenecká reparační komise, která byla zřízena na základě pařížské konference a započítala na reparační účet každé signatářské vlády německé majetky, které se nacházely pod jurisdikcí příslušné vlády. Vedla detailní účty disponibilního majetku a majetku skutečně rozděleného z titulu německých reparací. Československá vláda a prezident E. Beneš postupovali v souladu s mezinárodním právem. V Československu byl na základě tohoto vydán dekret prezidenta republiky č. 54 ze dne 31. srpna 1945 o přihlašování a zjišťování válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry⁵⁹, který poskytl právní základ pro stanovení soupisů válečných škod pro účely jejich budoucí odškodnění.

V roce 1952 byly Francií, USA, Velkou Británií a SRN podepsány tzv. Bonnské úmluvy, k nimž patří i Úmluva o vyřešení záležitostí vzešlých z války a okupace (tzv. Převodní úmluva). Tyto úmluvy se v modifikované formě staly součástí tzv. Pařížských dohod z roku 1954, na základě kterých získalo Německo zpět státní suverenitu. V tzv. Převodní úmluvě je obsažen i závazek Německa nepřipustit, aby němečtí občané vznesli nároky vyplývající z opatření provedených z důvodu existence válečného stavu v Evropě vládami států, které podepsaly Deklaraci spojených národů z 1. ledna 1942 nebo k ní

⁵⁸**Pařížská reparační komise** - jako ostatní státy, které požadovaly reparační vyrovnání ze států západní zóny, bylo koncem srpna 1945 bylo Československo pozváno na reparační konferenci do Paříže, která navazovala na Postupimskou konferenci, kde otázka reparací byla klíčová.

⁵⁹Dekret prezidenta republiky č.54/1945 Sb. ze dne 31. srpna 1945 Dekret prezidenta o přihlašování a zjišťování válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 26. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-54>.

přistoupily, případně které byly ve válečném stavu s Německem a jsou uvedeny jmenovitě v tzv. Převodní smlouvě (např. Československo), a to ani proti těmto státům, ani proti jejich občanům.⁶⁰

3.2 OBSAH DEKRETŮ PREZIDENTA REPUBLIKY

Od konce roku 1938 až do podzimu 1945 stál československý prezident Edvard Beneš v čele prozatímní vlády, nejprve v exilu v Londýně, po návratu do vlasti v Praze. Jednalo se o mimořádnou ústavní situaci, kdy neexistoval svobodně zvolený parlament, jež by schvaloval zákony, celkem bylo vydáno 143 tzv. dekretů. Prozatímní státní zřízení muselo najít cestu jak vytvářet právní předpisy v exilu, jelikož se nemohlo sejít Národní shromáždění. Nebylo také možné využít ustanovení o tvorbě právních norem v mimořádných situacích, jež Ústavní listina z roku 1920 nabízela. Dekrety prezidenta republiky tedy byly formou zákonodárné činnosti v době ústavní nouze, kdy nemohly působit ústavní orgány Československé republiky podle Ústavní listiny Československé republiky z roku 1920⁶¹, i podle československého právního řádu. Nejvíce diskutovanými dekrety, na které je zaměřena pozornost do současnosti, jsou čtyři skupiny dekretů, které se týkaly: odsunu německé a maďarské menšiny v Československé republice, znárodnění, retribucí a ratihabici. To ovšem, neznamená, že tímto by byla problematika dekretů vyčerpána – zaměřeny byly na různé sféry obnovy v životě Československého státu.⁶²

Podle Ústavního dekretu prezidenta republiky č. 2 ze dne 15. října 1940 o prozatímním výkonu moci zákonodárné (publikován pod č. 20/1945 Sb.) byly dekrety

⁶⁰Historie minulých vlád. *Dekrety prezidenta republiky z hlediska současnosti* [online] 2010 [cit 2017-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/dekrety-prezidenta-republiky-z-hlediska-soucasnosti-2039/>

⁶¹Ústavní zákon č. 121/1920 Sb. ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online] 2014 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html

⁶²JECH, K. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky: Deutschen und Magyaren in den Dekreten des Präsidenten der Republik: studie a dokumenty 1940-1945*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2003, s. 53. ISBN 80-7239-132-1.

prezidenta republiky vydávány na základě návrhu vlády a zpravidla po slyšení Státní rady jako svébytného poradního politického orgánu a spolupodepisovány předsedou vlády a ministry pověřenými jejich provedením.

Dekrety prezidenta republiky byly, v předmětu úpravy, členěny na ústavní a ostatní. Nelišily se formou přijetí ale pouze svým obsahem.

3.3 VYBRANÉ DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY

Dekrety prezidenta republiky upravovaly celou státní, společenskou a hospodářskou sféru, tedy nejrůznější oblasti politického, hospodářského, kulturního a sociálního charakteru. Týkaly se například vedení války - polních soudů, postavení vojáků, včetně žen v zahraničním vojsku, státních rozpočtů, dokončení lékařského studia československých studentů ve Velké Británii a dále upravovaly poválečné poměry ve všech oblastech života státu. Dekrety můžeme rozdělit na ty, které upravovaly otázky ústavního práva (např. Ústavní dekret č. 2/1940 Sb.⁶³), dále ty, které upravovaly některé otázky běžného života společnosti (např. Ústavní dekret č. 50/1945 Sb. Úř. věst. čsl o opatřeních v oblasti filmu). Další skupinou jsou dekrety retribuční (např. Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.⁶⁴ o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech), které trestaly válečné zločiny. Nacionálně-perzekuční dekrety (např. Dekret prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. o úpravě státního občanství osob národnosti německé a maďarské a v neposlední řadě jde o dekrety konfiskační resp. znárodňovací (např. Dekret prezidenta republiky č. 101/1945

⁶³Ústavní dekret č. 2/1940 Úř. věst. čsl., o prozatímním výkonu moci zákonodárné, republikován vyhláškou č. 20/1945 Sb. Dostupné z: <http://www.nobilitas.sk/HTML%20Nobilitas/Legislativa%20sk/01%20Ustava/1940002sk%20ust.%20dekret%20sk.htm>

⁶⁴Dekret č. 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 Dekret prezidenta republiky o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1946, částka 16. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>

Sb.⁶⁵ o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského), které vytvořily základ pro socialistický stát. Na základě tzv. ratihabičního zákona (Ústavní zákon č. 57/1946 Sb.⁶⁶) se Ústavní dekrety změnilly na Ústavní zákony a dekrety za zákony.

K platnosti poválečných dekretů prezidenta republiky se vyjadřoval v roce 1995 i Ústavní soud České republiky a potvrdil jejich platnost s odkazem na to, že není možné postavit řád minulosti před soudní řád přítomnosti.⁶⁷

3.3.1 KONFISKAČNÍ DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY

Skončení druhé světové války a dekret prezidenta republiky č.5/1945 Sb.⁶⁸, (tzv. velký retribuční dekret) o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů, který prohlásil převody a přechody majetku uskutečněného po 29. 09. 1938 za neplatné. Tento dekret nahrazoval dekret č.12/1945 Úř. věst. čsl.⁶⁹ a zpřesňoval okruhy právnických a fyzických osob, na něž se

⁶⁵Dekret č. 101/1945 Sb. z 24. října 1945 Dekret prezidenta republiky o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 47. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-101>

⁶⁶Ústavní zákon 57/1946 ze dne 28. března 1946, kterým se schvalují a prohlašují za zákon dekrety prezidenta republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1946, částka Částka 28. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-57>

⁶⁷Nález ústavního soudu č. 14/94 ze dne 8. 3. 1995 *Legalita a legitimita dekretů prezidenta republiky - dekret č.108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a FNO*. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-14-94>

⁶⁸Dekret č. 5/1945 Sb. z 19. května 1945 Dekret prezidenta republiky o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 4. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-5>

⁶⁹Dekret č. 12/1945 Sb. z 21. června 1945 Dekret prezidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 7. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/121945.html>

zákonná ustanovení vztahovala. Nároky pak ještě později upravil zákon č. 128/1946 Sb.⁷⁰ o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vcházejících.⁷¹ V této souvislosti můžeme hovořit o poválečném restitučním zákoně, na jehož základě mohly osoby, jejichž majetek byl zabaven nacisty, žádat o navrácení (v případě, že nespádaly do kategorie osob nespolehlivých). Lhůta pro uplatnění nároku u příslušného okresního soudu byla 3 roky, později prodloužena ještě o 3 měsíce. Na základě tohoto dekretu byl konfiskován movitý i nemovitý majetek osob státně nespolehlivých a byla na něj uvalena národní správa. Za osoby nespolehlivé dekret označil osoby německé a maďarské národnosti; osoby, které v době ohrožení státu vykonávaly činnost vedoucí proti státní svrchovanosti, celistvosti, demokraticko-republikánské státní formě, bezpečnosti a obraně Československa včetně těch, kteří úmyslně podporovali německé nebo maďarské okupanty.

Dalším dekretem, který konfiskoval majetek, byl Dekret prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa,⁷² který měl dokončit pozemkovou reformu a vzít českou a slovenskou půdu a předat jí do československé správy. Majetek byl přidělován osobám slovanské národnosti a v mezidobí jej spravoval pozemkový fond. O přidělování rozhodovala okresní rolnická komise, dle schváleného

⁷⁰Zákon č. 128/1946 Sb. Zákon o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vcházejících. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1946, částka 55. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-128>

⁷¹JECH, K. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky: Deutschen und Magyaren in den Dekreten des Präsidenten der Republik: studie a dokumenty 1940-1945*. 1.vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2003, s 241. ISBN 80-7239-132-1.

⁷²Dekret č. 12/1945 Sb. z 21. června 1945 Dekret prezidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 7. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/121945.html>

plánu (dekret č. 27/1945 Sb.⁷³ a dekret č. 28/1945 Sb.⁷⁴). Podle přechodného pravidla posuzují se sporné skutečnosti podle mezinárodního práva, jež bylo platné v době, kdy ke skutečnosti došlo. To na jedné straně znamená, že vydání dekretů prezidenta republiky bylo i z hlediska mezinárodního práva legálním a legitimním aktem; a na druhé straně to znamená, že například tzv. konfiskační dekrety prezidenta republiky a dekret prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské, nelze rušit proto, že neodpovídají úmluvám o lidských právech. Tyto úmluvy byly přijaty později a nemají zpětnou působnost. Toto respektuje ve svém rozhodování i Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku.

Obrázek č. 4: Transport vysídlených Němců

Zdroj⁷⁵

⁷³Dekret č. 27/1945 Sb. ze dne 17. července 1945 Dekret prezidenta republiky o jednotném řízení vnitřního osídlení. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 13. Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1945-027.pdf

⁷⁴Dekret č. 28/1945 Sb. ze dne 20. července 1945 Dekret prezidenta republiky o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 14. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-28>

⁷⁵ČESKÁ TELEVIZE, Před sedmdesáti lety začaly vlaky odvážet Němce, odsun zůstal traumatem.[online] 2016 [cit 2017-05-01]. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1667566-pred-sedmdesati-lety-zacaly-vlaky-odvazet-nemce-odsun-zustal-traumatem>.

Vysídlení většiny osob německé národnosti v roce 1945 šlo z hlediska mezinárodního práva o součást sankcí a výkon práva. Rozdílná stanoviska k vysídlení Němců a k souvisejícím zákonům od počátku studené války až do konce osmdesátých let vlekle komplikovaly celkové česko-německé vztahy.⁷⁶ Nad případnými excesy, k nimž při odsunu došlo, vyslovila česká strana v **Česko-německé deklaraci o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji ze dne 21. ledna 1997** politování. Pokud byly v souvislosti s odsunem spáchány prokázané nepromlčitelné zločiny proti lidskosti, není pochyb o tom, že orgány činné v trestním řízení České republiky jsou připraveny podněty v tomto směru prošetřit a pokud se prokáže, že k takovým činům došlo, jejich pachatele potrestat.⁷⁷

Dalším dekretem, který se částečně překrýval s dekretem prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. byl dekret č. 108/1945 Sb.⁷⁸, který konfiskoval majetek Německé říše, Království maďarského, dále osob veřejného práva, německé nacistická a maďarských politických stran, podniků, organizací, sdružení, fondů a dalších německých a maďarských právnických osob. Tento dekret konfiskoval veškerý majetek Třetí říše, nacházející se na území Československa a také majetek všech organizací a sdružení, která organizovala Třetí říše (např. SS, Gestapo). Majetek takto získaný spravovaly fondy národní obnovy a přidělovaly jej dle přidělových a úhradových plánů oprávněným osobám, kterými byly veřejnoprávní korporace (okresy, obce) či osoby (skupiny osob), které se např. účastnily odboje nebo se vracely do pohraničí, které nuceně opustily. Tento majetek měl být přidělován za úhradu, ale existovaly i výjimky, kdy byla požadovaná úhrada prominuta.

⁷⁶JECH, K., KAPLAN, K. *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002, s. 11. ISBN 978-80-85270-41-2.

⁷⁷Historie minulých vlád. *Dekrety prezidenta republiky z hlediska současnosti* [online] 2010 [cit 2017-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/dekrety-prezidenta-republiky-z-hlediska-soucasnosti-2039/>

⁷⁸Dekret č. 108/1945 Sb. ze dne 25. října 1945 Dekret č. 108/1945 Sb. Dekret prezidenta republiky o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1945, částka 48. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-108>

3.4 RESTITUČNÍ ZÁKONY Z DEVADESÁTÝCH LET

V této souvislosti je třeba zmínit i restituční zákony ze začátku 90. let, které přišly s myšlenkou nápravy majetkových křivd způsobených komunistickým režimem. Snaha o obnovu soukromého vlastnictví, které režim prakticky zničil, a snaha odčinit rozsáhlé znárodnování majetku po Vítězném únoru 1948, stály u zrodu restitučního zákonodárství.⁷⁹

3.4.1 ZÁKON O MIMOSOUDNÍCH REHABILITACÍCH

Obnova soukromého vlastnictví, a odstranění křivd páchaných komunistickým režimem v době od 25. února 1948 do 1. ledna 1990. Původním záměrem bylo zachovat hranici února 1948 a nepřekonat ji, pozdějšími novelizacemi (např. Zákon č. 116/1994 Sb.⁸⁰) byla restituentům dána možnost po splnění zákonných podmínek žádat o navrácení majetku zejména šlechtě, které byl majetek konfiskován před rozhodným obdobím. Osoby, které mohly o restituce žádat, byly jen osoby fyzické (nároky právnických osob upravuje zákon č. 403/1990 Sb.⁸¹).

3.4.2 ZÁKON O ÚPRAVĚ VLASTNICKÝCH VZTAHŮ K PŮDĚ A JINÉMU ZEMĚDĚLSKÉMU MAJETKU

Tento zákon patří rovněž do skupiny restitučních zákonů a oprávněná osoba musí svůj nárok jednoznačně prokázat a majetek musel být zabaven v rozhodném období 1948-

⁷⁹KUKLÍK, J. *Znárodněné Československo: od znárodnění k privatizaci – státní zásahy do vlastnických a dalších majetkových práv v Československu a jinde v Evropě*. Praha: Auditorium, 2010. s. 444 ISBN 978-80-87284-12-4

⁸⁰Zákon 116/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 37. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=116&r=1994>

⁸¹Zákon č. 403/1990 Sb. z 2. října 1990 Zákon o zmírnění následků některých majetkových křivd. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1990 částka 69. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-403>

1989, a vyvlastněn např. bez náhrady.⁸² Oprávněným osobám se vrací zpět původní majetek, který jim byl odebrán. V případě, že nebylo možné vrátit původní pozemek, vydal se pozemek náhradní (v přiměřené výměře a kvalitě, ve stejné obci). Za účelem uskutečnění restitucí byl zřízen tzv. Pozemkový fond, jehož úkolem bylo spravovat nemovitosti ve vlastnictví státu a tímto majetkem uspokojovat nároky restituentů.

Nyní jsou restituční zákony právní minulostí resp. již nelze na jejich základě uplatňovat žádné nároky, nicméně řada soudních sporů stále není u konce.

⁸²Zákon č. 229/1991 Sb. z 10. května 1991 Zákon o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991 částka 45. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-229>

4 DEKRETY PREZIDENTA REPUBLIKY PŘED VSTUPEM DO EU

V době rozšiřování Evropské unie byla otázka sjednocení účinným materiálem politických šarvátek z několika příčin. Při harmonizaci práva došlo k postupnému propojování témat rozhovorů a společenských zájmů. Nadšení elit z roku 1989 vystřídaly úzkostné představy, které z myšlenky vstupu do Evropské unie učinily politickou kartu, i když se po pádu komunismu stal legitimní politickou nadějí. Stále častěji se vynořovaly debaty o minulosti a potřeba se vrátet k druhé světové válce a k jejím symbolům. Nejčastěji se pod tímto spojením “Benešovy dekrety“ vybaví poválečné dekrety upravující odsun a konfiskaci majetku Němců a Maďarů. V Evropské unii i v kandidátských zemích (Maďarsko, Polsko) stále existovalo obyvatelstvo, které citlivě vnímalo dopady války a uvažovali o možnosti zvrátit výsledky historie ve vlastní prospěch nebo alespoň dosáhnout toho, aby bylo jejich hromadné odsouzení zmírněno.⁸³

Před vstupem do Evropské unie provázely kandidátské země naděje i obavy, protože důsledky členství byly často popisovány protichůdně. Oživování jistých kapitol historie a jejich symbolika byla subjektivně zbarvena.

„Připomeňme, že budování a řízení Evropy je v první řadě vedeno snahou vypořádat se s bolestnými kapitolami evropské historie a tím je neutralizovat. To znamená přijmout skutečnost, že bývalé střety exitující mezi evropskými národy a státy, spočívající často v etnických čistkách a etnické výlučnosti, jsou součástí budované evropské identity, která musí být sdílena bývalými protivníky anebo potomky bývalých katů a jejich obětí, kteří za ni převezmou zodpovědnost.“⁸⁴

⁸³DOMNITZ, Ch. Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie. Praha: Dokořán, 2007, s. 31. ISBN 978-80-7363-151-2.

⁸⁴BLAIVE, M., MINK, G. (eds.). Benešovy dekrety: budoucnost Evropy a vyrovnání se s minulostí. Praha: CeFReS, 2003, s. 17. ISBN 80-86569-65-9.

Po dlouhá desetiletí zájem o osud sudetských Němců, obdobně jako vyhnanců z Polska či Maďarska nikdo neřešil, kromě jich samotných. Nově nastolená česká demokracie chtěla uznat křivdy spáchané Čechoslováky ve jménu “etnické čistky“, kterou bylo možné chápat v kontextu poválečného vývoje, což se setkalo s nepochopením velké části spoluobčanů, když v prosinci roku 1989 ústy prezidenta Havla zazněla omluva sudetským Němcům. Tato jednostranná omluva byla později často kritizována, neboť tohoto gesta okamžitě využili sudetští Němci. Česká společnost však přesto odsun sudetských Němců považovala za nutný a správný čin.

„Cílem obou smluv, československo-německé z roku 1992 a česko-německé z roku 1997, bylo zrušit platnost Benešových dekretů s tím, že poslední z obou smluv důsledně odsuzovala jejich důsledky, jež byly v rozporu s lidskými právy, aniž by však tyto dekrety byly zpětně zrušeny, a ukázat vzájemnou vůli udělat tlustou čáru za touto částí historie. Navzdory očekávání však veškeré úsilí vynaložené na to, aby nedocházelo k ožívání „přízraků minulosti“, nepostačilo k tomu, aby se prosadila základní myšlenka evropského sjednocení, podle níž je nutno obrátit pozornost k budoucnosti.“⁸⁵

Obrázek č. 5: Podpis Česko-německé deklarace v roce 1997

Zdroj⁸⁶

⁸⁵BLAIVE, M., MINK G. (eds.). *Benešovy dekrety: budoucnost Evropy a vyrovnání se s minulostí*, s. 11 Praha: CeFREs, 2003. ISBN 80-86569-65-9.

⁸⁶RADIO PRAHA, Jednání o česko-německé deklaraci bylo dobrodružstvím, vzpomíná Bývalý velvyslanec Jindrák. [online] 2017 [cit 2017-05-01]. Dostupné

Do diskuzí na půdě Evropského parlamentu byly vnášeny různé barvitě argumenty a velmi významnou roli hrálo pojetí dějin jednotlivými státy. Na základě těchto debat již šlo vytušit záměry a cíle jednotlivých aktérů. Po roce 1999 se pozice Evropského parlamentu posunuly směrem k větší vstřícnosti vůči české politice, a tak se zároveň přiblížili linii Evropské komise. Přesto parlament opakovaně vysílal do Prahy zřetelné a kritické signály. Češi dlouho nevnímali, jak silná byla v Evropském parlamentu aktivita europoslanců CSU⁸⁷. Horká fáze v česko-německých jednáních probíhala v roce 2002. Česko-německé deklaraci z roku 1997, kterou podepsaly obě vlády, rozuměla každá strana jinak, což posilovalo spory. Německá strana tento dokument pouze přijala a ratifikovala, zatímco česká strana jej chápala jako tlustou čáru za minulostí a sudetoněmecká část v nejlepším případě jako východisko k diskuzi. Úspěchy v debatě o individuálních požadavcích na odškodnění tak byly posuzovány zcela odlišně.

„Důkazem je prohlášení kandidátů Edmunda Stiobera, Jörga Haidera a dokonce Viktora Orbána, kteří tvrdili, že Česká republika nemůže vstoupit do EU, jestliže nezruší „Benešovy dekrety“.“⁸⁸

Při debatách v českém parlamentu zazněly názory, že se Češi budou stavět proti diskuzi o prezidentských dekretech, jakmile budou mít pocit, že diskuze směřuje k myšlence majetkové restituce. Na debatu o historii byli Češi připraveni, na debatu o majetku nikoliv. V očích českých poslanců patří dekrety k základům, na nichž je vybudován český právní řád a na němž stojí současné majetkové poměry a zejména z tohoto důvodu odmítají jejich zrušení. Dekrety jsou z jejich pohledu vyhaslé a na jejich základě nemůže být nikdo v současné době připraven o majetek s ohledem na to, že si lze jen těžko přestavit rozsah a realizaci případných restitucí. Masová restituce velkostatků a dalšího dříve německého majetku by v českém pohraničí znamenala vznik materiální

z:<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/jednani-o-cesko-nemecke-deklaraci-bylo-dobrodruzstvim-vzpomina-byvaly-velvyslanec-jindrak>

⁸⁷CSU - Křesťansko-sociální unie Bavorska (Christlich-Soziale Union in Bayern)

⁸⁸BLAIVE, M., MINK G. (eds.). *Benešovy dekrety: budoucnost Evropy a vyrovnání se s minulostí*. Praha: CeFReS, 2003, s. 20. ISBN 80-86569-65-9.

nerovnosti, kterou by jako nespravedlivou vnímalo mnoho Evropanů a mohlo by se tedy stát, že bezpráví by dalo vzniku dalšímu bezpráví.⁸⁹

Usnesení z 24. dubna 2002 (Usnesení k dekretům prezidenta republiky⁹⁰) byl dokument, který upoutal zájem veřejnosti nejen v České republice ale i v zahraničí. Poslanecká sněmovna se usnesla, že právní a majetkové vztahy, které plynuly z dekretů prezidenta republiky, jsou: „nezpochybnitelné, nedotknutelné a neměnné“, přičemž podmínky restitučního zákonodárství jsou v pravomoci českých ústavních orgánů. Dokument odkazuje na Česko-německou deklaraci a v ní vyjádřenou vůli nezatěžovat budoucnost politickými a právními otázkami pocházejícími z minulosti. Dále dolní komora českého parlamentu odmítla snahy o otevírání otázek souvisejících s koncem druhé světové války a konstatovala, že poválečné zákonodárství vzniklo jako důsledek války a porážky nacismu. Jako takové byly dekrety prezidenta konzumovány a v období po svém vydání a dnes již na jejich základě nemohou vznikat žádné nové právní vztahy. Návrh byl jednohlasně přijat.⁹¹

Evropský parlament trval na symbolickém vyjádření politování z české strany, k čemuž také na jaře 2003 došlo. Nejedvážnějším krokem, o kterém se mluvilo, byla ochota české politiky uznat, že během druhé světové války i po ní došlo k nepřijatelným činům. Tato slova zazněla jak ze strany vlády (předseda Vladimír Špidla), tak z úst prezidenta republiky (Václav Klaus). Referendum o vstupu do Evropské unie se konalo 13. a 14. června roku 2003. Více než 77 % hlasujících (42,69 % ze všech oprávněných voličů) členství podpořilo, Česká republika tak do Evropské unie vstoupila

⁸⁹DOMNITZ, Ch. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. Praha: Dokořán, 2007, s. 67. ISBN 978-80-7363-151-2.

⁹⁰Digitální knihovna PČR, *Usnesení Poslanecké sněmovny ze 49. schůze 24. dubna 2002, k dekretům prezidenta republiky*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/049schuz/s049033.htm>

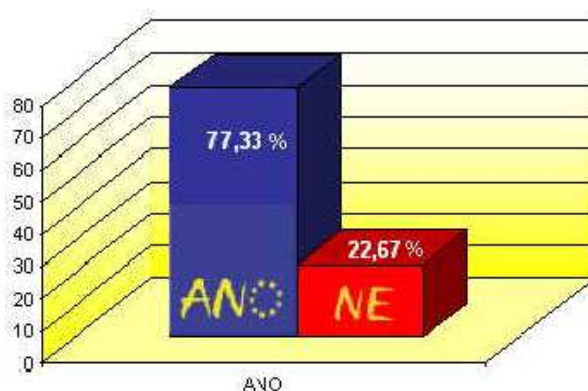
⁹¹Pozn. Z tohoto důvodu poslanci německé CDU/CSU hlasovali 9. 4. 2003 proti rozšíření Evropské unie o Českou Republiku.

1. května 2004. Zákon o zásluhách Edvarda Beneše⁹² (neoficiálně Lex Beneš) je český zákon, který stanoví, že se Edvard Beneš zasloužil o stát. Zákon vznikl po vzoru podobných zákonů, o zásluhách T. G. Masaryka a o zásluhách M. R. Štefánika. Tento zákon konstatuje, že Edvard Beneš zajistil (díky Dekretu č. 11 z 3. srpna 1944) kontinuitu a bez něj by náš samostatný stát neexistoval.

Otázka tak zvaných Benešových dekretů se stala citlivou součástí procesu budování společných základů integrujících se evropských demokracií.

Příchod českých europoslanců v červnu 2004 na úrovni evropské politiky definitivně ukončil období česko-německé asymetrie, čímž se zároveň změnila debata o prezidentských dekretech.

Obrázek č. 6: Referendum o vstupu České republiky do EU

Zdroj⁹³

⁹²ZÁKON č. 292/2004 Sb., o zásluhách Edvarda Beneše ze dne 13. dubna 2004, [online] 2011 [cit 2016-05-02]. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&T=301>

⁹³EUROSKOP. Výsledky referenda o vstupu ČR do EU [online] 2003 [cit 2017-05-02].

4.1 VZTAH DEKRETŮ PREZIDENTA REPUBLIKY K MEZINÁRODNÍMU PRÁVU A PRÁVU EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ

Sporné skutečnosti, ke kterým došlo, se podle mezinárodního práva posuzují podle práva, jež bylo platné v době, kdy ke skutečnosti došlo. To na jedné straně znamená, že vydání dekretů prezidenta republiky bylo i z hlediska mezinárodního práva legálním a legitimním aktem, a na druhé straně to znamená, že například tzv. konfiskační dekry prezidenta republiky a dekret prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské, nelze rušit proto, že neodpovídají úmluvám o lidských právech, neboť tyto úmluvy byly přijaty později a nemají zpětnou platnost působnost. Toto respektuje ve svém rozhodování i Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Vysídlení většiny osob německé národnosti v roce 1945 šlo z hlediska mezinárodního práva o součást sankcí a výkon práva. Rozdílná stanoviska k vysídlení Němců a k souvisejícím zákonům od počátku studené války až do konce osmdesátých let vlekly komplikovaly celkové česko-německé vztahy.⁹⁴ Nad případnými excesy, k nimž při odsunu došlo, vyslovila česká strana v **Česko-německé deklaraci o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji ze dne 21. ledna 1997** politování. Pokud byly v souvislosti s odsunem spáchány prokázané nepromlčitelné zločiny proti lidskosti, není pochyb o tom, že orgány činné v trestním řízení České republiky jsou připraveny podněty v tomto směru prošetřit a pokud se prokáže, že k takovým činům došlo, jejich pachatele potrestat.⁹⁵

⁹⁴JECH, K., KAPLAN, K. *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002. s. 11 ISBN 978-80-85270-41-2.

⁹⁵Historie minulých vlád. Dekrety prezidenta republiky z hlediska současnosti [online] 2017 [cit 2017-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/dekrety-prezidenta-republiky-z-hlediska-soucasnosti-2039/>

Smlouvu o založení Evropského společenství, resp. Smlouva o Evropské unii vychází ze zásady Vídeňské úmluvy o smluvním právu z roku 1969 (vyhlášena pod č. 15/1988 Sb.⁹⁶). Tato mezinárodní smlouva nezavazuje smluvní strany, v případě, že jde o úkon či skutečnost, které pro tyto strany nastaly **do** dne vstupu smlouvy v platnost, nebo pokud jde o situaci, která do toho dne zanikla, případně ze smlouvy nevyplývá nebo není zjevný jiný úmysl. Smlouvy Evropské unie nemají ustanovení o zpětných účincích a neuplatňování retroaktivity platí pro všechny akty Evropských společenství. Znamená to, že převzetí závazků vyplývajících ze Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. ze Smlouvy o Evropské unii, Českou republikou po jejím přistoupení do Evropské unie, nezruší dekrety prezidenta republiky ani v té době zákonné úřední postupy spojené s vysídlením osob německé národnosti v roce 1945.

Smlouva o založení Evropského společenství, resp. smlouva o Evropské unii⁹⁷ neupravuje vyvlastnění ani otázky restitucí nebo privatizací a ponechává tuto oblast právních vztahů zcela v pravomoci jednotlivých členských států. Právo Evropských společenství se nijak nedotýká úpravy vlastnictví v členských státech (článek 295 Smlouvy o založení Evropského společenství), neboť ta je vnímána jako podstatná součást jejich hospodářských a sociálních systémů i národní identity. Právo Evropských společenství rovněž nezasahuje do vnitrostátní úpravy státní příslušnosti a občanství. Evropské unie pouze doplňuje občanství členského státu. Smlouvy o Evropské unii, založeny na principech: zákaz diskriminace, svoboda podnikání, svoboda pohybu a pobytu na území členských států. V případě, že dojde k obsahovému střetu právního předpisu členského státu a práva Evropských společenství, má právo Evropských společenství aplikační přednost před právním předpisem vnitrostátním, bez ohledu na dobu nabytí jeho účinnosti. Tato zásada se z povahy věci uplatňuje pouze vůči

⁹⁶Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu č.15/1988 Sb. In: Sbírka zákonů, Česká republika Dostupné z: <http://smsjm.vse.cz/wp-content/uploads/2008/10/mp5.pdf>

⁹⁷Smlouva o založení Evropského společenství (ES) - tzv. Římská smlouva z 25. března 1957. V roce 1993 přejmenováno na Smlouvu o založení Evropského společenství Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf

vnitrostátním předpisům, které byly do vydání předpisu Evropských společenství aktuálně použitelné. Tato zásada se neuplatní vůči vnitrostátním předpisům, které se již před tím staly z jakéhokoli důvodu neúčinné.⁹⁸ Přijetím závazků ze Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. ze Smlouvy o Evropské unii nevznikne České republice povinnost dekrety prezidenta republiky revidovat.

Nutno se zmínit rovněž o Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která sice není pramenem práva Evropských společenství ve formálním smyslu, ale na základě článku 6 Smlouvy o Evropské unii se stala pramenem práva Evropských společenství. I v tomto případě nemá úmluva funkci zpětného účinku a dosažení opaku by vyžadovalo souhlas všech členských států, což je nepravděpodobné.

⁹⁸Pozn. **Právně vyhaslé dekrety** – toto slovní spojení se často objevuje v různých diskuzích vedených o dekretch prezidenta republiky, jde o metaforu, která by se dala vysvětlit tak, že jejich smysl byl naplněn a nyní již není třeba se jimi zabývat.

4.2 LISABONSKÁ SMLOUVA

Lisabonská smlouva⁹⁹ (celým názvem Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, též Reformní smlouva) je mezinárodní smlouva, jejímž cílem bylo reformovat instituce Evropské unie a její fungování. Byla podepsána 13. prosince 2007 v Lisabonu. Lisabonská smlouva definuje mechanismy, které dávají EU možnost získávat nové pravomoci, rušit právo veta v určitých oblastech bez další ratifikace.

Václav Klaus¹⁰⁰ jako notorický euroskeptik, který se neostýchal veřejně vznést svoje námitky k Lisabonské smlouvě, dal najevo, že Lisabonská smlouva představuje pro Českou republiku významnou změnu, a že jde o krok špatným směrem. Lisabonská smlouva, upravuje pravidla fungování Evropské unie a mimo jiné zakotvuje závaznost listiny základních práv. Podobně jako v případě Británie a Polska mělo výjimkou také Česko získat ujištění, že listina základních práv nemůže posloužit pro revizi čistě vnitrostátních předpisů. Václav Klaus uvedl, že Lisabonská smlouva by mohla dovolit sudetským Němcům vyhnout se českým soudům a zvýšit své majetkové nároky vyplývající z dekretů prezidenta Beneše u Soudního dvora Evropské unie. Většina právníků a ústavních odborníků se vyjádřila v tom smyslu, že dekryty prezidenta Beneše nemohou být zrušeny, protože Listina základních práv není retroaktivní (působící zpětně).¹⁰¹ Vyjednávání ukázala, jak velké zmatení u nás i v zahraničí panuje ohledně tohoto dokumentu a jeho úlohy, stejně jako o dosavadním režimu ochrany lidských práv v rámci Evropské unie.

⁹⁹Lisabonská smlouva ze dne 3. 12. 2007 [online] 2007 [cit 2016-05-01]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/738-lisabonska_smlouva.pdf

¹⁰⁰Václav Klaus - (*1941) český politik, spoluzakladatel Občanské demokratické strany, 1991–2002 její první předseda. 1992–1998 působil jako předseda vlády svého prvního a druhého kabinetu. Poté se na čtyřleté období stal předsedou dolní komory parlamentu. V letech 2003–2013 zastával úřad prezidenta České republiky.

¹⁰¹Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR. Lisabonská smlouva, co o ní potřebujete vědět, [online]. 2017 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf

Český prezident, Václav Klaus, podepsal Lisabonskou smlouvu 3. listopadu 2009 (v platnost vstoupila 1. prosince 2009). Stejný den Ústavní soud rozhodl, že Lisabonská smlouva a její ratifikace nejsou v rozporu s ústavním pořádkem. Klausovi příznivci tvrdí, že Lisabon ukázal, jak prezident lpí na svých zásadách, jiní říkají, že je stoupencem obstrukční politiky, který na nejvyšší míru zvyšuje svou ústavní pravomoc ceremoniální hlavy státu, aby uplatnil svůj vliv na veřejné mínění. Státy EU se v roce 2009 zavázaly, že výjimku - Prahou požadovaný protokol k Lisabonské smlouvě - přijmou. Původně se uvažovalo, že by se tak stalo souběžně se smlouvou o vstupu Chorvatska do unie. V roce 2014 vláda vedená Bohuslavem Sobotkou (ČSSD) uložilo ministerstvu zahraničních věcí, aby dále neprosazovalo uplatnění výjimky na půdě Evropské unie, neboť již tato výjimka nemá opodstatnění.

Můžeme tedy konstatovat, že majetkoprávní požadavky sudetských Němců a Lisabonská smlouva, jsou dvě mimoběžky. Tvrzení o riziku prolomení Benešových dekretů je mýtus a falešné strašení lidí.

5 SOUČASNOST

Současné vztahy s Německem lze popsat jako nejlepší možné v novodobé historii. Vedle vztahů se spolkovou vládou a vztahů na přeshraniční úrovni se rozvíjejí i vztahy mezi vládou České republiky a zemskými vládami. K hlavním agendám dialogu a spolupráce mezi Českou republikou a Německem patří ekonomika, obchod, doprava, energetika, spolupráce na agendách Evropské unie, ale i přeshraniční spolupráce. Pro Českou republiku představuje Německo jednoho z nejvýznamnějších a nejbližších partnerů. Intenzivní spolupráce probíhá ve většině sektorů od lokální úrovně až po ministerstva. Česká ekonomika je silně navázána na ekonomiku německou, po vstupu do Evropské unie sice poměrná závislost českého zahraničního obchodu na Německu klesla, ale v absolutních číslech náš vzájemný obchod stále roste. I když se v posledních letech všechny vlády snažily, aby se zahraniční obchod zaměřil i dalšími směry a Česká republika nebyla, vzhledem k zaměření na průmyslovou výrobu, pejorativně označována jako “montovna evropy“ zatím se se jinými obchodními partnery najít nepodařilo a zároveň se česká ekonomika dostatečně netransformovala.

Z českého pohledu je překážkou současných vzájemných vztahů zejména přístup Německa k celoevropským otázkám typu migrační krize, kdy v české společnosti roste obava související s vývojem situace. Především v oblasti bezpečnosti (v souvislosti s teroristickými útoky napříč Evropou), dále v oblasti sociální (integrace a podpora příchozích) a také v oblasti společných kulturních hodnot a tradic, které jsou v Evropě významné. V této souvislosti nelze zapomenout, že Českou republiku lze označit za regionálního hráče, ale Německo je hráč celosvětový.

Pohraniční obce byly velmi dlouho neatraktivní a jistou dobu je drželo jen chalupářství. Díky otevření hranic a zejména německého pracovního trhu se do těchto míst vrací ekonomická aktivita v podobě levných služeb, stravování, nákupy apod. a zároveň zde začala vznikat nová pracovní místa. Z vnitrozemí přicházejí do kdysi vymírajícího, a dnes stále atraktivnějšího, pohraničí noví obyvatelé. Problémem ovšem zůstává jazyková bariéra.¹⁰²

Intenzita spolupráce tedy stále není taková, jaká by vzhledem k naší blízkosti být mohla. Příkladem by mohla být podpora výuky německého jazyka na českých školách, je zjevné, že znalost němčiny by českým zaměstnancům pomohla v uplatnění. Ačkoliv se může zdát, že díky migrační krizi a přílivu uprchlíků (jako pracovní síly) do Německa by pro naše zaměstnance mohlo být složitější najít zaměstnání, má Německo problém získat kvalifikovanou pracovní sílu s ohledem na automatizaci v průmyslu a technologickou vyspělost.

¹⁰²ANGERMANNOVÁ A., *Německý trh přinesl pohraničí lepší živobytí, volné parcely tam nejsou.* [online]. 2017 [cit 2017-15-02]. Dostupné z:http://usti.idnes.cz/obce-severni-cechy-pohranici-prace-sasko-nemecko-fut-/usti-zpravy.aspx?c=A170204_2303771_usti-zpravy_vac2

5.1 SUDETONĚMECKÝ LANDSMANŠAFT

Ideologie Sudetoněmeckého landsmanšaftu¹⁰³ neuznává, že Němci měli před rokem 1918 v zemích Koruny české neoprávněná privilegia a němečtí představitelé odmítli účast na pojetí charakteru demokratického Československa, neschválili princip občanské společnosti, na které byl vybudován.

„...téměř tři miliony těchto bývalých československých občanů, považovaných za kolektivní původce neštěstí, které postihlo český národ v letech 1938-1945, byly vyhnány do Německa a Rakouska. I když se tam sudetští Němci dobře integrovali, ba dokonce se stali jedním ze čtyř „základních národů“ Bavorska, ti nejméně umírnění, sdružení v Mnichově ve spolku zvaném Sudettendeutsche Landsmannschaft, se nikdy nepřestali dožadovat revize minulosti. Volají po navrácení československého občanství a svého majetku, ba dokonce i práva „na vlast“ v českých zemích. Jejich požadavky vyjadřuje pohodlné, leč zjednodušující heslo, vytvořené ad hoc po roce 1989: zrušit „Benešovy dekrety“.“¹⁰⁴

V posledních letech se toto krajanské sdružení pokusilo ze svých stanov vypustit “právo na domov“ a “právo na majetkové restituce“. Ve výsledku o této změně stanov musel rozhodovat soud. Tato právní bitva mezi sudetskými Němci, kteří se změnou stanov nesouhlasili, má přitom velký psychologický i politický význam. Vypuštění pasáže o majetkových nárocích podle mnoha německých i českých politiků mohlo výrazně zlepšit vztahy mezi Čechy a poválečnými vyhnanci z Česka.¹⁰⁵

¹⁰³**Sudetoněmecké krajanské sdružení** (v češtině častěji nazývané Sudetoněmecký landsmanšaft)

¹⁰⁴BLAIVE, M., MINK, G. (eds.). *Benešovy dekrety: budoucnost Evropy a vyrovnání se s minulostí*. Praha: CeFReS, 2003, s.19. ISBN 80-86569-65-9.

¹⁰⁵KERLES, M. Týden. *"Překážka" v komunikaci; Soud odmítl změnu stanov landsmanšaftu*. [online]. 2016 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/soud-odmitl-zmenu-stanov-landsmansaftu_370903.html

5.2 ČESKO-NĚMECKÝ FOND BUDOUCNOSTI

Česko-německý fond budoucnosti vznikl na základě podepsané Česko-německé deklarace v roce 1997. Jejím cílem bylo a je převzít odpovědnost za minulost a podporovat vůli k tvorbě společné budoucnosti. Tato deklarace se stala významným milníkem v poválečné historii obou států. Česko-německý fond budoucnosti zahájil svou činnost na začátku roku 1998 v Praze, členy dozorčí rady jmenuje ministr zahraničí na dobu 2 let a jeho funkce je čestná. Od obou zemí tento fond získal celkem 84 milionů euro. Prvním cílem tohoto fondu bylo zmírnit následky minulosti a polovina této částky byla určena na odškodnění českých obětí nacionálně socialistického bezpráví. V rámci mezinárodního odškodnění měl tento fond vyplatit českým obětem totálního nasazení resp. nucených prací, kterých bylo okolo 120 tisíc, 260 milionů eur. Česká republika se stala první, která obdržela odškodnění jako první a toto vyplácení je již v současnosti ukončeno. Ač byl tento fond původně koncipován na dobu trvání 10 let, státy se v roce 2007 dohodly o jeho pokračování. Fond se ale zaměřil na budoucnost a mezi lety 1998 až 2012 podpořil kolem 7 tisíc partnerských projektů celkovou částkou 40 milionů euro.

Do roku 2017, kdy si připomínáme 20 let od podpisu Česko-německé deklarace, vzrostl počet projektu na 9 a půl tisíce a proinvestovaná částka je nyní ve výši 54 milionů eur.¹⁰⁶ Partnerské projekty tento fond podporuje 50 % částky celkových nákladů (některé projekty v poslední době je fond schopen podpořit i 70 % částky) a jedná se zejména o výměnné programy škol, partnerství měst, kulturní akce, diskuzní fóra¹⁰⁷, obnova památek, apod. Česko-německý fond budoucnosti vede jeden ředitel za Českou stranu a jeden ředitel za stranu německou, Správní rada fondu, ve které je zastoupen z obou zemí stejný počet zástupců zasedá každé 3 měsíce a posuzuje žádosti a rozhoduje o přidělení podpory. Vlastní pracovní tým tvoří zástupci obou zemí, kteří kontrolují jednotlivé projekty a jejich přínos. Projekty by měly splňovat kritéria dlouhodobosti, pozitivně ovlivňovat česko-německé vztahy a je kladen důraz na jejich viditelnost. Každý rok je

¹⁰⁶Česko-německý fond budoucnosti *Česko-německý fond budoucnosti*. [online]. 2017 [cit 2017-15-02]. Dostupné z:[http:// www.fondbudoucnosti.cz/o-nas/o-nas/](http://www.fondbudoucnosti.cz/o-nas/o-nas/)

¹⁰⁷**Česko-německé diskuzní fórum** je největším a dlouhodobě orientovaným projektem fondu budoucnosti, jehož vznik byl zakotven v Česko-německé deklaraci z roku 1997.

stanoveno jedno hlavní téma, kterému by se měly jednotlivé projekty věnovat. Seznam projektů, které byly podpořeny lze dohledat v pravidelně vydávaných výročních zprávách.¹⁰⁸

V této souvislosti je také nutné zmínit nadaci “Připomínka, odpovědnost a budoucnost”¹⁰⁹, která celkem vyplatila přes 4,4 miliardy eur odškodnění pro více než 1,6 milionu osob (oběti otročských a nucených prací) zejména z oblastí střední Evropy a v roce 2007 ukončila svojí činnost.

¹⁰⁸Česko-německý fond budoucnosti *Česko-německý fond budoucnosti, výroční zprávy*. [online]. 2000 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: <http://fb.cz/aktuality/vyrocnizpravy/>

¹⁰⁹SEEMAN, R. Britské listy. Nadace "Připomínka, odpovědnost, budoucnost" ukončila svou činnost. [online]. 2007 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/35105.html#sthash.29v6liey.dpufhttp://blisty.cz/art/35105.html>

5.3 NEVYŘEŠENÉ SOUDNÍ SPORY

5.3.1 BAŤA

Původní zlínský obuvnický podnik, který v roce 1894 vznikl, byl znárodněn v květnu 1945 podle retribučních dekretu prezidenta republiky. Po druhé světové válce justice Jana Antonína Baťu v Československu v nepřítomnosti označila za zrádce a kolaboranta. J. A. Baťa byl odsouzen nespravedlivě a ve vykonstruovaném procesu. V roce 2007 se Baťa dočkal rehabilitace. Vnučka Dolores Liljana Bata Arambasic však neuspěla u Nejvyššího správního soudu s kasační stížností, ve které se domáhala dodatečných náhrad za znárodnění obuvnického impéria Baťa. V žádosti ministerstvu financí uvedla, že za majetek zestátněný dekretem prezidenta Beneše o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků,¹¹⁰ dodnes rodině průmyslníka nebyla stanovena ani vyplacena žádná náhrada.

Obrázek 7: Baťova vila

Zdroj¹¹¹

¹¹⁰Dekret č. 101/1945 Sb. z 24. října 1945 Dekret prezidenta republiky o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 47. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-101>

¹¹¹NADACE TOMÁŠE BATI, Baťova vila. [online] 2007 [cit 2017-05-01]. Dostupné z <http://www.batova-vila.cz/>

Ministerstvo financí řízení o žádosti zastavilo, a to proto, že žádost trpěla nedostatky, které nebyly ani přes výzvu ministerstva odstraněny. Městský soud v Praze žalobu a Nejvyšší správní soud zamítl také její kasační stížnost proti rozsudku městského soudu. Soudci Nejvyššího správního soudu potvrdili postup žalovaného ministerstva financí, které po advokátovi žadatelů požadovalo platné plné moci a upřesnění identity žadatelů. Advokát toto nedoložil a ministerstvo financí řízení o žádosti zastavilo. Potomci tedy u českých soudů zatím neuspěli, kvůli administrativním chybám, i když dekrety prezidenta republiky náhradu za zabavený majetek předpokládaly. Požadavky dědiců jsou rozděleny do několika sporů, v případě znárodněných podniků by se odškodné počítalo v miliardách, nicméně soudní spor se vede i o Baťovu vilu a okolní pozemky (požadovaná náhrada škody cca 56 milionů).¹¹²

5.3.2 COLLOREDO-MANSFELD

Rod Colloredo, (Colloredové z Wallsee a Colloredo-Mannsfeldové) jsou jedním z šlechtických rodů, který do českých zemí přišel během třicetileté války. V rámci restitucí v roce 1998 získali zpět do své správy zámek Dobříš. Zámek Zbiroh jim byl vrácen v roce 1990 a rod jej prodal zpět státu. V roce 2007 podala Kristina Colloredo-Mannsfeld žádost o navrácení sbírky umění z renesančního zámku Opočno ve východních Čechách. Soudním rozhodnutím z října 2007 byl požadavek krajským soudem v Hradci Králové zamítnut. Původně se podařilo dosáhnout navrácení pozemků někdejšího panství v Opočně. Zámek, který měl být podle prvního rozsudku vydán, musel být navrácen po nálezů Ústavního soudu. Žádost o vydání zámku Opočno a část zámeckého vybavení tak dodnes zůstává nevyřešena. Řízení však bylo v odvolání obnoveno, a Colloredo-Mannsfeldové se chtějí obrátit na Nejvyšší soud České republiky. Mezi předměty ve sbírkách, jejichž hodnota se odhaduje na více než miliardu korun, patří

¹¹²FUKSOVÁ J., *Baťovi potomci jdou k soudu, chtějí zpět znárodněný majetek za miliardy*. [online]. 2013 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: [http://zpravy.idnes.cz/soud-projedna-narok-batovych-potomku-na-dedictvi-fb5-/domaci.aspx?c=A130302_1896184_zlin-zpravy_ppr](http://zpravy.idnes.cz/soud-projedna-narok-batovych-potomku-na-dedictvi-fb5-/domaci.aspx?c=A130302_1896184_zlin-zpravy_pprhttp://zpravy.idnes.cz/soud-projedna-narok-batovych-potomku-na-dedictvi-fb5-/domaci.aspx?c=A130302_1896184_zlin-zpravy_ppr)

například umělecky cenný kočár, sbírka obrazů a historické předměty např. zbraně a nádobí.¹¹³

Obrázek č. 8: Zámek Zbiroh

Zdroj¹¹⁴

V období mezi světovými válkami podepsal otec Kristiny, Josef Colloredo-Mansfeld, prohlášení deklarující příslušnost k českému národu. V roce 1942, nacisté jeho rodinu prohlásili za přátele Velkoněmecké říše a jejich majetek zkonfiskovali. Československé úřady odmítly vrátit opočenské panství s tím, že dle zápisu v pozemkových knihách šlo o majetek Velkoněmecké říše. Zámek tedy převzal stát na základě dekretů prezidenta republiky.¹¹⁵ Potomci se tohoto majetku domáhají od roku 1991, kdy se na čas dostal do jejich vlastnictví. Ústavní soud ovšem poté vrátil spor na začátek a soudy nakonec přiřkly zámek “zpět“ státu. Na základě nových důkazů Ústavní soud povolil obnovu tohoto restitučního sporu. Okresní soud v Rychnově nad Kněžnou zatím rozhodl o tom, že by zámek měl patřit státu.

¹¹³APOSTOLAKI P., Kristina Colloredo-Mansfeld: Dokud dýchám, cestuji.[online]. 2015 [cit 2017-15-02]. Dostupné z:<http://zen.e15.cz/pribehy/kristina-colloredo-mansfeld-dokud-dycham-cestuji-1231024>

¹¹⁴HRAD A ZÁMEK ZBIROH:Chateau Zbiroh. [online] 2013 [cit 2017-05-01]. Dostupné z:<http://www.hotel-chateau-zbiroh.cz/zamek-zbiroh/>

¹¹⁵Dekret č. 108/1945 Sb. z 25. října 1945 Dekret prezidenta republiky o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 48. Dostupné z: <http://www.https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-108>

5.3.3 LICHTENŠTEJNOVÉ

Tento rod, který patří mezi nejstarší šlechtické rody v Evropě, panující v Lichtenštejnsku vlastní nemovitosti také v Rakousku, díky kterým patří mezi nejbohatší rody v Evropě. Do roku 1945 vlastnili rozsáhlé statky i v českých zemích, zejména na Moravě (např. Moravský Krumlov, Lednice, Valtice, Velké Losiny) a dále známé paláce v Olomouci a dva paláce v Praze. Rod Lichtenštejnů se v současnosti domáhá vrácení pozemků, které byly “zapomenuty“. Zhruba šest set hektarů pozemků v okolí Prahy, které i přes znárodnění zůstaly zapsány ve vlastnictví lichtenštejnského knížete Františka Josefa II., objevili v tuzemském katastru nemovitostí jeho potomci. Když si je pokusili nechat převést jako dědictví, zareagoval stát a napadl je žalobou. U první instance potomci lichtenštejnského knížete prohráli, ale podali odvolání. Soud v tomto soudním sporu, o cca 600 hektarů pozemků v okolí Prahy, zatím definitivně nerozhodl. Tyto pozemky stát v roce 1945 znárodnil podle dekretů prezidenta republiky, ale zapomněl tuto informaci uvést v pozemkových knihách, nyní se tehdejší chybu snaží napravit.¹¹⁶ Okresní soud pro Prahu-východ rozhodl, že pozemky jsou státu, neboť by jinak byla prolomena restituční hranice z roku 1948, nadřízený Krajský soud v Praze však jednání odročil, vzhledem k složitosti případu. Lichtenštejnové se tohoto majetku nedomáhají pomocí restitučních zákonů (lhůta vypršela), ale přes obecnou žalobu. Argumentace se však na dekreta prezidenta republiky odvolává, tedy konkrétně na to, zda se přihlásili k německé národnosti a právní základ pro konfiskaci dle dekretů prezidenta republiky zde byl. Toto však Liechtenštejnové popírají, neboť dle jejich mínění nemohli být jinak, než občany svého knížectví, které však nebylo v té době uznáváno a nemělo diplomatické styky. Majetků, o které by mohli Lichtenštejnové žádat je velké množství, po roce 1989

¹¹⁶POKORNÝ, M. Aktuálně. *Hodina byla málo. Spor Lichtenštejnů o zapomenuté pozemky a Benešovy dekreta soud nestíhl vyřešit.* [online]. 2016 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/soud-nerozhodl-zda-lichtenstejni-dostanou-zpet-pozemky-u-pra/r~598e19aeffc811e583c1002590604f2e/?redirected=1487804312>

zůstávaly však vztahy obou zemí dlouho na mrtvém bodě. K průlomů došlo až v roce 2009. Majetková otázka však dál představuje problém.¹¹⁷

Sporů, v nichž se potomci těch, kterým byl zkonfiskován majetek, na základě kteréhokoliv dekretu prezidenta republiky, je řada a nároky uplatňují již potomci těch, kterým se stala křivda. Složitost rozhodování těchto soudních sporů ovlivňuje např. důkazní nouze, některé dokumenty již nelze dohledat a pamětníci vymírají. Soudy tedy tyto spory řeší i několik desetiletí.

Obrázek č. 9: Zámek Lednice, Lednicko-Valtický areál

Zdroj¹¹⁸

¹¹⁷JANOŠEK, P. *Česku by se vyplatilo vrátit nám majetek, říká lichtenštejnský kníže*. [online]. 2014 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-lichtenstejnym-knizetem-janem-adamem-ii-pff-/zahranicni.aspx?c=A140602_2069908_zahranicni_vez

¹¹⁸ZÁMEK LEDNICE: Oficiální webové stránky zámku Lednice. [online] 2016 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.zamek-lednice.com/cshttps://www.zamek-lednice.com/cs>

5.3.4 WALDERODE

Jedním z nejdelších a nejsložitějších restitučních sporů v Libereckém kraji začal v roce 1993, kdy Karel Des Fours Walderode vznesl restituční nárok na nemovitosti a pozemky za téměř tři miliardy. Jde o nemovitosti na Jablonecku, Turnovsku a Semilsku, zahrnující zámek Hrubý Rohozec. V současnosti se o nemovitosti soudí dědička Johanna Kammerlanderová. Majetek ztratil Karel Des Fours Walderode jako Němec na základě Benešových dekretů v roce 1946. V roce 1947 mu stát sice vrátil české občanství, ale než nemovitosti rodina získala zpět, dostali se k moci komunisté a ti majetek znárodnili. Walderode emigroval do Rakouska a tak znovu ztratil občanství. V roce 1992 je v rámci restitucí se mu podařilo získat pozemky u Turnova, ale později o ně opět přišel rozhodnutím dalších soudů. To, že stát vrátil hraběti Walderode občanství, bylo předmětem dlouhých sporů. Kritizováno bylo zejména to, že se za druhé světové války byl členem Sudetoněmecké strany a narukoval do wehrmachtu.¹¹⁹ Soud však tyto skutečnosti neshledal jako důkazy proti němu, a naopak kladně zhodnotil jeho působení v roli tlumočnicka u Vojenského soudu v Praze, kde se působil ve prospěch osob stíhaných nacisty.

Zatím Walderode uspěl se žádostí o pozemky u Žďárku. V současné době se nárokům věnuje dědička Johanna Kamerlandová, které verdikty soudů otevřely cestu k pozemkům v Koberovech, na Malé Skále a v Železném Brodě. Za další pozemky by měla dostat náhradu, ale tento spor dosud neskončil. V současné době jsou tímto sporem blokováni jak podnikatelé v oblasti tak města, v jejichž správě jsou inženýrské sítě pod zažalovanými pozemky a tato situace brání také čerpání dotací a obnově tohoto území.¹²⁰

¹¹⁹**Wehrmacht** - označuje ozbrojené síly Třetí říše v letech 1935–1945.

¹²⁰PROKOPOVÁ M., *Vleklá restituční kauza Walderode likviduje byznys v Českém ráji*. [online]. 2016 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/restitucni-spor-dedicky-walderodeho-dvs-liberec-zpravy.aspx?c=A160303_143902_liberec-zpravy_tm

5.3.5 CZERNIN

Dědictví po hraběnce Josefině Czerninové, rozené princezně ze Schwarzenbergu, obsahuje nemovitosti v celkové hodnotě nejméně desítek miliónů korun, které se jejím potomkům v rámci polistopadových restitucí vrátilo pravděpodobně neoprávněně. Tento závěr vyplynul z šetření protikorupční policie, podle níž úřady pochybily, když vydaly osvědčení o hraběncině československém státním občanství. Hraběnka Czerninová, jež zemřela v roce 1965, občanství ztratila na základě dekretů prezidenta republiky Beneše, když získala německou státní příslušnost. Díky těmto dekretům byl v roce 1945 zkonfiskován majetek Josefiny a Eugena Czerninových. Zisk potvrzení o československém občanství přitom byl pro uplatnění restitučních nároků klíčový a šlo o jednu z podmínek pro možné o navrácení majetku.

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality v nedávné době obvinil dvě někdejší úřednice pražského magistrátu, které dle názoru kriminalistů porušily zákon tím, když se v lednu 1999 podílely na vydání osvědčení o československém státním občanství Czerninové a toto rozhodnutí bylo následně použito pro uplatnění rozsáhlých restitučních nároků ze strany potomků zemřelé baronky. Zjištění kriminalistů může mít vliv na další průběh vracení majetku potomkům chudnické větve jednoho z nejstarších a nejvýznamnějších českých šlechtických rodů. Všechny úřady i soudy, které rozhodovaly o vracení majetku po Czerninové, se osvědčením o občanství také zabývaly a neshledaly na něm nic nestandardního. Zjištění policie by nemělo mít vliv na rozhodování o vracení majetku zjeména v pravomocně skončených případech. Pokud by chtěl někdo oprávněnost vracení majetku Czerninům zpochybnit, může tak učinit poze v neukončených řízeních, kterých je menšina.

Hraběnce Czerninové a jejím potomkům byly vydány pozemkovými úřady nebo soudy nemovitosti v hodnotě asi 25,5 miliónu korun a poslední z nich byly předány v říjnu 2012, ale v současnosti je jejich cena pravděpodobně mnohem vyšší. Další řízení ještě běží například u Obvodního soudu pro Prahu 1, který nedávno nepravomocně rozhodl o tom, že má hlavní město Praha vydat Karlu-Eugenu Czerninovi třetinu budovy v ulici Vlašská na pražské Malé Straně, v níž sídlí Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR. Pozoruhodné je, že zbylé dvě třetiny v minulosti patřily Eugenu Czerninovi,

a případné dědictví po tomto šlechtici je rozsáhlejší než po jeho choti (obsahuje také hrad Andělská hora na Karlovarsku nebo hrad a zámek Jindřichův Hradec). Úřady a soudy zatím odmítají přiznat československé občanství Eugenu Czerninovi, a to od roku 1945 - existuje spor o to, zda mu československé občanství zůstalo zachováno. Úřady a soudy, které mají o restitučních nárocích rozhodovat, čekají na konečný verdikt.

Předmětem diskuse se v minulých dnech staly také další restituce, které se netýkají šlechtických rodů. Policie České republiky vyšetřuje také případ neoprávněné restituentky lukrativních pozemků v Praze Emílie Bednářové a zřejmě nejde o ojedinělý případ restitučního podvodu.¹²¹

¹²¹HARDOŠ J., *Dědictví po hraběnce Czerninové se zřejmě vrací neoprávněně. Obvinili dvě úřednice.* [online]. 2014 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/343613-dedictvi-po-hrabence-czerninove-se-zrejme-vraci-neopravnene-obvinili-dve-urednice.html>

ZÁVĚR

V roce 1938 zanikla Československá republika, později známa jako “první“. Československo mělo ve druhé polovině 30. let status jednoho z posledních demokratických států střední a jihovýchodní Evropy a stalo se prvním cílem ozbrojené agrese nacistického Německa. Československá republika byla jako první stát na světě, podle mezinárodního práva ve válečném stavu s nacistickým Německem od 17. 9. 1938. Německá agrese v československém pohraničí v roce 1938 se odehrávala z ryze německé iniciativy, vysídlení sudetských Němců proběhlo – vedle iniciativy české – i za významné podpory spojenců. Postup říšských i sudetských Němců vůči Čechům způsobil, že se české národně obranné myšlení postupně přeměnilo od antifašismu k antiněmectví.

„Ve srovnání s Odsunutými vzpomínkami se česká paměť pohraničí výrazně odlišuje od německé. Jestliže pro Čechy je kardinálním zážitkem a traumatem konec česko-německého spoluzití, pro Němce se jím stal násilně nucený odchod ze země, odsun. Jestliže se jim stýská, pak po krajině jejich původního domova nebo po německých sousedech, nikdy ale po soužití s Čechy, vyjádřeno pojmem, po multikulturalitě pohraničí.“¹²²

„Byli však i taková sudetští Němci, kteří odhodlaně bránili Československo, byť jejich počet byl bohužel příliš malý ve srovnání s tím, kolik sudetských Němců horovalo pro Henleina a Hitlera.“¹²³

Vzhledem k dostupným informacím nelze než konstatovat, že k této problematice přistupují oba národy rozdílně. V německy mluvících zemích byly od počátku padesátých let v oběhu četné publikace, které se zabývají dekrety prezidenta Beneše, ale zabývají se jen vybranými a zpravidla se vztahují k sudetoněmecké problematice. Němci se se svou minulostí vyrovnávají dodnes a současná mladá generace znovusjednoceného Německa už minulostí není zatížena tak, jako generace minulé a v rámci společné Evropy nejsou

¹²² WAGNEROVÁ, A., *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. s. 11. Praha: Prostor, 2002. ISBN 978-80-7260-045-1.

¹²³ HRUŠKA, E., *Boj o pohraničí: sudetoněmecký freikorps v roce 1938*. s. 74. Praha: Epoque, 2013. ISBN 978-80-7425-194-8.

naše sousedské vztahy narušovány. Zcela jistě ne tak, jak to zažily generace před námi a jimž vděčíme za to, že je v současné Evropě mír a spolupráce. Ve své diplomové práci jsem přiblížila složitost vztahů dvou sousedních zemí a jejich dlouhou společnou historii – v jejímž porovnání je současný stav relativní symbiózy krátkodobý. Shledala jsem, že dekrety prezidenta republiky Beneše byly přijímány českou veřejností kladně, jako “odplata“ za příkoří, která se jim během války resp. za celou dobu společné historie od německých zemí dostávalo. To, že se v průběhu času staly i podkladem pro znárodnování veškerého majetku je velmi pravděpodobně dalším důvodem jejich kontroverznosti. Domnívám se však také, že mediální paušalizace Benešových dekretů či nepřijatelnosti restitucí jsou zavádějící a nesoudné. Prezident Beneš neměl jako státník lehkou roli a na klidnou vládu mladé republiky neměl dost času.

Od konce druhé světové války a vydání dekretů prezidenta Beneše v roce 1946 uběhlo přes 70 let, a ač se politické reprezentace od roku 1989 snaží udělat za minulostí tlustou čáru, toto téma stále není zapomenuto. Proto velmi zajímavým na této problematice shledávám to, že ač od jejich vydání uběhlo přes 70 let, stále nejsou vyřešeny soudní spory, které se na jejich vydání a následky odvolávají, neboli pokud by někdy měly být prohlášeny za skutečnou minulost, může se to dle mého názoru stát jen tehdy, až budou všechny soudní pře tohoto typu definitivně vyřešeny.

Cílem mé práce bylo učinit vzhled do historických souvislostí, které při zmínce o dekretech prezidenta republiky Beneše vzbuzují vášně. S těmito zmínkami se často setkáváme v médiích, která nás informují o různých návštěvách a vyjádřeních naší politické reprezentace například na sjezdech Sudettendeutsche Landsmanschaft či pokud medii proběhne informace o “nekonečných“ soudních sporech především bývalé šlechty včetně popisu majetku (různých zámků včetně mobiliáře, přílehlých parků, apod.), které si přeje vrátit a spravovat s tím, že spory už nyní řeší potomci těch, kterým se, dle jejich názoru, stalo bezpráví.

Ve své diplomové práci jsem se vytvořila komplexní pohled na česko-německé vztahy, mezinárodní smlouvy a dohody, které potvrzují nezrušitelnost stavu věcí a majetkových práv. Dále jsem vysvětlila závěry, které zdržovaly podpis Lisabonské smlouvy a zasévaly nejistotu mezi současné obyvatelé bývalých Sudet. Dále jsem se

věnovala současnému stavu spolupráce a uvedla jsem subjekty, které jsou dosud s tématem následků druhé světové války spojeny.

Historie vývoje Evropy je komplikované téma a má díky svému trvání mnoho linek, po kterých se badatel může pustit, ve své diplomové práci jsem zpracovala základní přehled příčin následků a souvislostí a jsem si jista, že toto téma je ve své podstatě nevyčerpatelné.

Je jedno, jestli je člověk Čech nebo Němec, slušní lidé se mezi sebou vždy domluví, ten kdo nezná minulost, není dle mého názoru schopen pochopit současnost.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BLAIVE, M., MINK, G. (eds.). *Benešovy dekrety: budoucnost Evropy a vyrovnání se s minulostí*. 1. vyd. Praha: CeFReS, 2003. ISBN 80-86569-65-9.

DEJMEK, J. *Edvard Beneš: politické biografie českého demokrata. Část 2. (1935 – 1948)*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-246-1473-1.

DEJMEK, J., KUKLÍK, J., NĚMEČEK, J. *Kauza: tzv. Benešovy dekrety: Historické kořeny a souvislosti*. 1. vyd. Praha: Historický ústav Akademie věd ČR, 1999. ISBN 80-7286-001-1.

DOMNITZ, Ch. *Zápas o Benešovy dekrety před vstupem do Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-151-2.

HRUŠKA, E. *Boj o pohraničí: sudetoněmecký freikorps v roce 1938*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2013. ISBN 978-80-7425-194-8.

HRUŠKA, E. *Sudetoněmecké kapitoly*. 1. vyd. Praha: BMSS-START, 2008. ISBN 978-80-86140-49-0.

JECH, K., KAPLAN, K. *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002. ISBN 978-80-85270-41-2.

JECH, K. *Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky: Deutschen und Magyaren in den Dekreten des Präsidenten der Republik: studie a dokumenty 1940-1945*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2003. ISBN 80-7239-132-1.

KURAL, V. RADVANOVSKÝ, Z. *"Sudety" pod hákovým křížem*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Albis international, 2002. ISBN 80-86067-66-1.

KUKLÍK, J. *Znárodněné Československo: od znárodnění k privatizaci – státní zásahy do vlastnických a dalších majetkových práv v Československu a jinde v Evropě*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-12-4

KUKLÍK, J. NĚMEČEK, J., ŠEBEK, J., *Dlouhé stíny Mnichova*. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-8728-18-6.

LIŠKA, V. *Protektorát: éra hákového kříže*. 1. vyd. Olomouc: Fontána, 2010. ISBN 978-80-7336-584-4.

MACHÁČEK, P. *Cesta Čechů a Němců ke dnešku*. 1. vyd. Praha: Aventinum, 2002. ISBN 80-7151-199-4.

MATĚJKA, D. (ed.). *Právní aspekty odsunu sudetských Němců: sborník*. 2. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1996. ISBN 80-85864-19-3.

PECHÁČEK, J. *Masaryk – Beneš – Hrad: Korespondence, poznámky, komentáře*. 1. vyd. Praha: Faun, 1996. ISBN 80-900844-9-4.

VLK, V. *Krvavé dozvuky války: Konec druhé světové války na českém území*. 1. vyd. Praha: Cosmopolis, 2015. ISBN 987-80-5593-9.

SMETANA, V. HÁJKOVÁ, D. KUČERA, J. *Historie na rozcestí*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2013. ISBN 978-87474-92-1.

WAGNEROVÁ, A. *Neodsunuté vzpomínky: česká zkušenost pohraničí*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2002. ISBN 978-80-7260-045-1.

ZIMMERMANN, V. *Sudetští Němci v nacistickém státě: politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938-1945)*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2001. Obzor (Prostor). ISBN 80-7203-390-5.

Seznam použitých internetových zdrojů

ANGERMANNOVÁ A., *Německý trh přinesl pohraničí lepší živobytí, volné parcely tam nejsou*. [online]. 2017 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://usti.idnes.cz/obce-severni-cechy-pohranici-prace-sasko-nemecko-fut-/usti-zpravy.aspx?c=A170204_2303771_usti-zpravy_vac2.

ČESKÁ TELEVIZE, *Před sedmdesáti lety začaly vlaky odvážet Němce, odsun zůstal traumatem*. [online] 2016 [cit 2017-05-01]. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1667566-pred-sedmdesati-lety-zacaly-vlaky-odvazet-nemce-odsun-zustal-traumatem>.

ČESKOSLOVENSKÁ HISTORIE, *Zlatá bula Sicilská*. [online] 2017 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.ceskaaslovenskahistorie.estranky.cz/clanky/ceska-a-slovenska-historie/zlata-bula-sicilska.html>.

Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji z 21. 1. 1997. [online] 2013 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/berlin/cz/vzajemne_vztahy/cesko_nemecka_deklarace_o_vzajemnych.html.

Česko-německý fond budoucnosti *Česko-německý fond budoucnosti*. [online]. 2017 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: <http://www.fondbudoucnosti.cz/o-nas/o-nas>.

ČTK. *Fotogalerie*. [online] 2011 [cit 2017-05-01] Dostupné z: http://www.lidovky.cz/foto.aspx?r=ln_zahranici&foto1=MTR20db69_benes.JPG.

Digitální knihovna PČR, *Usnesení Poslanecké sněmovny ze 49. schůze 24. dubna 2002, k dekretům prezidenta republiky*. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/049schuz/s049033.htm>.

EUROSKOP. *Výsledky referenda o vstupu ČR do EU* [online] 2003 [cit 2017-05-02].

FUKSOVÁ J., *Baťovi potomci jdou k soudu, chtějí zpět znárodněný majetek za miliardy*. [online]. 2013 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-projedna-narok-batovych-potomku-na-dedictvi-fb5-/domaci.aspx?c=A130302_

1896184_zlin-zpravy_pprhttp://zpravy.idnes.cz/soud-projedna-narok-batovych-potomku-na-dedictvi-fb5-/domaci.aspx?c=A130302_1896184_zlin-zpravy_ppr.

HARDOŠ J., *Dědictví po hraběnce Czerninové se zřejmě vrací neoprávněně. Obvinili dvě úřednice.* [online]. 2014 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/343613-dedictvi-po-hrabence-czerninove-se-zrejme-vraci-neopravnene-obvinili-dve-urednice.html>

Historie minulých vlád. *Dekrety prezidenta republiky z hlediska současnosti* [online] 2010 [cit 2017-05-02]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/dekrety-prezidenta-republiky-z-hlediska-soucasnosti-2039/>

HISTORIE PO OBDOBÍCH: *Československo po Mnichovském diktátu. Protektorát Čechy a Morava.* [online] 2005 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/nejvetsicech/img/historie/mapa14b.gif>

HRAD A ZÁMEK ZBIROH:Chateau Zbiroh. [online] 2013 [cit 2017-05-01]. Dostupné z:<http://www.hotel-chateau-zbiroh.cz/zamek-zbiroh/>

JANOŮŠEK, P. *Česku by se vyplatilo vrátit nám majetek, říká lichtenštejnský kníže.* [online]. 2014 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-s-lichtenstejnskym-knizetem-janem-adamem-ii-pff-/zahranicni.aspx?c=A140602_2069908_zahranicni_vez

Lisabonská smlouva, Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství ze dne 3. 12. 2007[online] 2007 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/738-lisabonska_smlouva.pdf

MÍSTA PAMĚTI NÁRODA, Libeňská zátáčka [online] 2017 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mistapametinaroda.cz/?id=125>

NADACE TOMÁŠE BATI, Baťova vila. [online] 2007 [cit 2017-05-01]. Dostupné z <http://www.batova-vila.cz/>

Nález ústavního soudu č. 14/94 ze dne 8. 3. 1995 *Legalita a legitimita dekretů prezidenta republiky - dekret č.108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a FNO*. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=pl-14-94>

KERLES, M. Týden. *"Překážka" v komunikaci; Soud odmítl změnu stanov landsmanšaftu*. [online]. 2016 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/soud-odmitl-zmenu-stanov-landsmansaftu_370903.html

Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR. *Lisabonská smlouva, co o ní potřebujete vědět*, [online]. 2017 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf

POKORNÝ, M. Aktuálně. *Hodina byla málo. Spor Lichtenštejnů o zapomenuté pozemky a Benešovy dekrety soud nestihl vyřešit*. [online]. 2016 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/soud-nerozhodl-zda-lichtenstejni-dostanou-zpet-pozemky-u-pra/r~598e19aeffc811e583c1002590604f2e/?redirected=1487804312>.

PROKOPOVÁ M., *Vleklá restituční kauza Walderode likviduje byznys v Českém ráji*. [online]. 2016 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/restitucni-spor-dedicky-walderodeho-dvs-/liberec-zpravy.aspx?c=A160303_143902_liberec-zpravy_tm

RADIO PRAHA, *Jednání o česko-německé deklaraci bylo dobrodružstvím, vzpomíná Bývalý velvyslanec Jindrák*. [online] 2017 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/jednani-o-cesko-nemecke-deklaraci-bylo-dobrodruzstvim-vzpomina-byvaly-velvyslanec-jindrak>.

Smlouva mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Spolkovou republikou Německo o dobrém sousedství a přátelské spolupráci [online] 2012 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/berlin/cz/aktuality/informace_a_sdeleni/x20_let_od_podepsani_smluv_o_dobrem.html

Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu č.15/1988 Sb. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* Dostupné z: <http://smsjm.vse.cz/wp-content/uploads/2008/10/mp5.pdf>

SEEMAN, R. Britské listy. Nadace "Připomínka, odpovědnost, budoucnost" ukončila svou činnost. [online]. 2007 [cit 2017-15-02]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/35105.html#sthash.29v6liey.dpufhttp://blisty.cz/art/35105.html>

Smlouva o založení Evropského společenství (ES) - tzv. Římská smlouva z 25. března 1957. V roce 1993 přejmenováno na Smlouvu o založení Evropského společenství Dostupné z: www.euroskop.cz/gallery/2/756-smlouva_o_es_nice.pdf

ZÁMEK LEDNICE: Oficiální webové stránky zámku Lednice. [online] 2016 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.zamek-lednice.com/cshttps://www.zamek-lednice.com/cs>

Seznam citovaných dekretů

Ústavní dekret č. 2/1940 Úř. věst. čsl., o prozatímním výkonu moci zákonodárné, republikován vyhláškou č. 20/1945 Sb. Dostupné z: <http://www.nobilitas.sk/HTML%20Nobilitas/Legislativa%20sk/01%20Ustava/1940002sk%20ust.%20dekret%20sk.htm>

Dekret č. 5/1945 Sb. ze dne 19. května 1945 Dekret presidenta republiky o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 4. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-5>

Dekret č. 12/1945 Sb. z 21. června 1945 Dekret prezidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 7. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/121945.html>

Dekret č. 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 Dekret presidenta republiky o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1946, částka 16. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/161945.html>

Dekret č. 18/1945 Sb. ze dne 19. června 1945 Vládní nařízení, jímž se provádí dekret presidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1946, částka 9. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-18>

Dekret č. 27/1945 Sb. ze dne 17. července 1945 Dekret presidenta republiky o jednotném řízení vnitřního osídlení. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 13. Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_zakon_1945-027.pdf

Dekret č. 28/1945 Sb. ze dne 20. července 1945 Dekret presidenta republiky o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 14. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-28>

Dekret č. 33/1945 Sb. ze dne 2. srpna 1945 Ústavní dekret presidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 17. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33>

Dekret č. 50/1945 Sb. ze dne 11. srpna 1945 Dekret presidenta republiky o opatřeních v oblasti filmu. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 29. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-50>

Dekret č. 54/1945 Sb. ze dne 31. srpna 1945 Dekret presidenta republiky o přihlašování a zjišťování válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1946, částka 26. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-54>

Dekret č. 101/1945 Sb. z 24. října 1945 Dekret presidenta republiky o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 47. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-101>

Dekret č. 108/1945 Sb. z 25. října 1945 Dekret presidenta republiky o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondch národní obnovy. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1945, částka 48. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-108>

Seznam citovaných zákonů

Ústavní zákon 57/1946 ze dne 28. března 1946, kterým se schvalují a prohlašují za zákon dekrety presidenta republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1946, částka Částka 28. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-57>

Ústavní zákon č. 121/1920 Sb. ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky. In: *Sbírka zákonů, Česká republika* [online] 2014 [cit 2017-05-01]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html

Zákon č. 128/1946 Sb. Zákon o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o nárocích z této neplatnosti a z jiných zásahů do majetku vzcházejících. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1946, částka 55. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-128>

Zákon 116/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1994, částka 37. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=116&r=1994>

Zákon č. 229/1991 Sb. z 10. května 1991 Zákon o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1991 částka 45. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-229>

Zákon č. 292/2004 Sb., o zásluhách Edvarda Beneše ze dne 13. dubna 2004, [online] 2004 [cit 2016-05-02]. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&T=301>

Zákon č. 403/1990 Sb. z 2. října 1990 Zákon o zmírnění následků některých majetkových křivd. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1990 částka 69. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-403>

SEZNAM ZKRATEK

BdL – Německý svaz zemědělců, plným názvem Německý svaz zemědělců a venkovských živností (německy Bund der Landwirte či Bund der Landwirte und des ländischen Gewerbes)

CSU - Křesťansko-sociální unie Bavorska (Christlich-Soziale Union in Bayern)

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

DNP – Německá nacionální strana nebo Německá národní strana (německy Deutsche Nationalpartei)

DSAP – Německá sociálně demokratická strana dělnická v ČSR (německy Deutsche sozialdemokratische Arbeiterpartei in der Tschechoslowakischen Republik)

NDSAP – Národně socialistická německá dělnická strana (německy: Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei), označovaná jako nacistická strana, německá krajně pravicová politická strana, vznik 24. února 1920 přejmenováním Německé dělnické strany (německy: DAP, Deutsche Arbeiterpartei)

KSČ – Komunistická strana Československa

OSN – Organizace spojených národů, mezinárodní organizace, 193 členských států

SdP – Sudetoněmecká strana (německy: Sudettendeutsche Partei, SdP, neformálně označovaná jako henleinovci)

SHF – Sudetoněmecká vlastenecká strana (Sudettendeutsche Heimatfront)

SRN – Spolková republika Německo

SSSR – svaz sovětských socialistických republik

Úř. věst.čsl. – Úřední věstník československý (1940–1945, Londýn)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Zlatá bula sicilská	14
Obrázek č. 2: Mapa zabraných území s časovým rozlišením	21
Obrázek č. 3: Místo vykonání atentátu na Heydricha	29
Obrázek č. 4: Prezident Beneš podepisuje dekrety	32
Obrázek č. 5: Transport vysídlených Němců.....	39
Obrázek č. 10: Podpis Česko-německé deklarace v roce 1997.....	44
Obrázek č. 7 Referendum o vstupu České republiky do EU.....	47
Obrázek č. 8 Baťova vila.....	58
Obrázek č. 9 Zámek Zbiroh	60
Obrázek č. 10 Zámek Lednice, Lednicko-Valtický areál	62

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Mnichovská dohoda.....	I-II
Příloha B - Přehled Benšových dekretů.....	III-VI
Příloha C - Smlouva mezi SRN a ČSFR o dobrém sousedství a přátelské spolupráci z 27. února 1992	VII-XVIII
Příloha D – Česko-neměcká deklaráce z 21. ledna 1997.....	XIX-XXI

Mnichovská dohoda

Německo, Spojené království, Francie a Itálie se shodly se zřetelem k dohodě, jíž bylo v podstatě dosaženo **o odstoupení sudetoněmeckého území**, na těchto podmínkách a způsobech tohoto odstoupení a na opatřeních, jež třeba proto učinit, a prohlašují, že podle této dohody je každý jednotlivě odpověden za kroky, které je třeba učinit, aby bylo zajištěno její provedení.

§ 1

Vyklizování započne 1. října.

§ 2

Spojené království, Francie a Itálie se shodují v tom, že vyklizení bude provedeno do 10. října, a to bez ničení jakýchkoli existujících zařízení, a že československá vláda je odpovědna za to, že vyklizení bude provedeno bez poškození uvedených zařízení.

§ 3

Podmínky vyklizení podrobně určí mezinárodní výbor, složený ze zástupců Německa, Spojeného království, Francie, Itálie a Československa.

§ 4

Postupné obsazování převážně německých území německými oddíly započne 1. října. Čtyři územní úseky, označené na přiložené mapě, obsadí německé oddíly v tomto pořadí:

úsek označený I. - 1. a 2. října,

úsek označený II. - 2. a 3. října,

úsek označený III. - 3., 4. a 5. října,

úsek označený IV. - 6. a 7. října.

Výše uvedený mezinárodní výbor bez odkladu vymezí zbývající území převážně německého charakteru a německé oddíly je obsadí do 10. října.

§ 5

Mezinárodní výbor uvedený v § 3 určí území, v nichž se má provést lidové hlasování. Tato území budou až do skončení lidového hlasování obsazena mezinárodními jednotkami. Týmž výbor určí způsob, jakým se má lidové hlasování provést, přičemž bude vycházet ze způsobu hlasování v Sársku. Výbor stanovení rovněž den, kdy se lidové hlasování bude konat; tento den nesmí být pozdější než konec listopadu.

§ 6

Konečné vymezení hranic provede mezinárodní výbor. Tento výbor je oprávněn doporučit čtyřem mocnostem - Německu, Spojenému království, Francii a Itálii - v určitých výjimečných případech menší odchylky od přísně etnografického stanovení pásem, jež mají být převedena bez lidového hlasování.

§ 7

Zavede se opční právo pro přesídlení do odstoupených území a pro vystěhování z nich. Opce musí být provedena během šesti měsíců ode dne uzavření této dohody. Německo-československý výbor určí podrobnosti opce, uváží způsob, jak usnadnit výměnu obyvatelstva, a vyjasní základní otázky, které z této výměny vzniknou.

§ 8

Československá vláda propustí ve lhůtě čtyř týdnů ode dne uzavření této dohody sudetské Němce, kteří si toto propuštění přejí, ze svých vojenských a policejních jednotek. V téže lhůtě propustí československá vláda sudetoněmecké vězně, kteří si odpykávají tresty odnětí svobody za politické trestné činy.

Mnichov 29. září 1938

podepsáni

Adolf Hitler

Édouard Daladier

Benito Mussolini

Neville Chamberlain

Příloha B – Přehled dekretů prezidenta republiky

Podrobnější výklad je uveden ve zvláštních člancích k jednotlivým dekretům. Uváděny nejsou některé dekrety, které nebyly v r. 1945 republikovány, takže se nikdy na českém území nestaly platným právem.

1. **Ústavní dekret č. 1/1940 Úř. věst. čsl.**, o ustavení Státní rady jako poradního sboru prozatímního státního zřízení Československé republiky
2. **Ústavní dekret č. 2/1940 Úř. věst. čsl.**, o prozatímním výkonu moci zákonodárné, republikován vyhláškou č. 20/1945 Sb.
3. **Dekret č. 4/1940 Úř. věst. čsl.**, veřejné vyhlášení nově vydávaných právních ustanovení čs. vlády
4. **Dekret č. 5/1940 Úř. věst. čsl.**, o československých polních soudech
5. **Dekret č. 6/1940 Úř. věst. čsl.**, jímž se mění některá ustanovení zákona o vojenském právu
6. **Dekret č. 83/1940 Úř. věst. čsl.**, o slibu členů vlády, veřejných zaměstnanců a jiných orgánů
7. **Dekret č. 2/1942 Úř. věst. čsl.**, o zřízení ministerstva pro hospodářskou obnovu
8. **Ústavní dekret č. 3/1942 Úř. věst. čsl.**, jímž se mění ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 21. července 1940 číslo 1 Úředního věstníku československého o ustavení Státní rady jako poradního sboru prozatímního státního zřízení Československé republiky
9. **Dekret č. 6/1942 Úř. věst. čsl.**, o obnově trestního řízení a zmateční stížnosti k zachování zákona v řízení před polními soudy u československé armády v zahraničí, republikován vyhláškou č. 150/1945 Sb.
10. **Ústavní dekret č. 3/1942 Úř. věst. čsl.**, novela ústavního dekretu o ustavení Státní rady jako poradního sboru prozatímního státního zřízení Československé republiky
11. **Dekret č. 5/1944 Úř. věst. čsl.**, o postavení žen v československých vojenských jednotkách, republikován vyhláškou č. 136/1945 Sb.
12. **Ústavní dekret č. 11/1944 Úř. věst. čsl.**, o obnovení právního pořádku, republikován vyhláškou č. 30/1945 Sb.
13. **Ústavní dekret č. 18/1944 Úř. věst. čsl.**, o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění, republikován vyhláškou č. 43/1945 Sb.
14. **Ústavní dekret č. 3/1945 Úř. věst. čsl.**, o výkonu moci zákonodárné v přechodném období
15. **Dekret č. 5/1945 Úř. věst. čsl.**, o kterém se určuje postavení Správy Spojených národů pro okamžitou pomoc a první obnovu (United Nations Relief and Rehabilitation Administration), republikován vyhláškou č. 149/1945 Sb.
16. **Ústavní dekret č. 1/1945 Sb. z. a n. II**, o nové organizaci vlády a ministerstev v době přechodné
17. **Dekret č. 3/1945 Sb. z. a n. II**, kterým se mění a doplňují některá ustanovení vojenského trestního zákona a branného zákona
18. **Dekret č. 5/1945 Sb. z. a n. II**, o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů [2]
19. **Dekret č. 8/1945 Sb. z. a n. II**, o věnování nemovitostí Svazu sovětských socialistických republik jako projevu děků
20. **Dekret č. 12/1945 Sb. z. a n. II**, o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa [3]
21. **Dekret č. 16/1945 Sb. z. a n. II**, o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech [4]

22. **Dekret č. 17/1945 Sb. z. a n. II**, o Národním soudu
23. **Dekret č. 19/1945 Sb. z. a n. II**, o Sbírce zákonů a nařízení republiky Československé
24. **Ústavní dekret č. 20/1945 Sb. z. a n. II**, o prozatímním výkonu moci zákonodárné
25. **Ústavní dekret č. 21/1945 Sb. z. a n. II**, o výkonu moci zákonodárné v přechodném období
26. **Ústavní dekret č. 22/1945 Sb. z. a n. II**, o vyhlášení právních předpisů, vydaných mimo území republiky Československé
27. **Ústavní dekret č. 25/1945 Sb.**, o sjednocení celního práva na území republiky Československé
28. **Dekret č. 26/1945 Sb.**, o zrušení zákona ze dne 9. července 1945
29. **Dekret č. 27/1945 Sb.**, o jednotném řízení vnitřního osídlení [5]
30. **Dekret č. 28/1945 Sb.**, o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci [6]
31. **Ústavní dekret č. 33/1945 Sb.**, o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské [7]
32. **Dekret č. 35/1945 Sb.**, o přechodném omezení výplat vkladů u peněžních ústavů (peněžních podniků) v pohraničním území
33. **Dekret č. 36/1945 Sb.**, o plnění závazků znějících na říšské marky
34. **Dekret č. 38/1945 Sb.**, o přísném trestání drancování
35. **Dekret č. 39/1945 Sb.**, o dočasné příslušnosti ve věcech náležejících soudům porotním a kmetským
36. **Ústavní dekret č. 47/1945 Sb.**, o Prozatímním Národním shromáždění
37. **Dekret č. 50/1945 Sb.**, o opatřeních v oblasti filmu
38. **Dekret č. 52/1945 Sb.**, o zatímním vedení státního hospodářství
39. **Dekret č. 53/1945 Sb.**, o odčinění křivd československým veřejným zaměstnancům
40. **Dekret č. 54/1945 Sb.**, o přihlašování a zjišťování válečných škod a škod způsobených mimořádnými poměry
41. **Dekret č. 56/1945 Sb.**, o úpravě platu prezidenta Československé republiky
42. **Dekret č. 57/1945 Sb.**, o platu a o číselném a reprezentačním přídatku členů vlády
43. **Dekret č. 58/1945 Sb.**, o platovém přídatku státním a některým jiným veřejným zaměstnancům
44. **Dekret č. 59/1945 Sb.**, jímž se zrušují jmenování veřejných zaměstnanců z doby nesvobody
45. **Ústavní dekret č. 60/1945 Sb.**, o přípravě provedení smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině ze dne 29. června 1945
46. **Dekret č. 62/1945 Sb.**, o úlevách v trestním řízení soudním
47. **Dekret č. 63/1945 Sb.**, o Hospodářské radě
48. **Dekret č. 66/1945 Sb.**, o Úředním listě republiky Československé
49. **Dekret č. 67/1945 Sb.**, jímž se obnovuje činnost disciplinárních a kvalifikačních komisí pro veřejné zaměstnance a zrušují se předpisy o omezení opravných prostředků
50. **Dekret č. 68/1945 Sb.**, o reaktivaci veřejných zaměstnanců
51. **Dekret č. 69/1945 Sb.**, o přeložení vysoké školy báňské z Příbramě do Moravské Ostravy
52. **Dekret č. 71/1945 Sb.**, o pracovní povinnosti osob, které pozbyly československého státního občanství [8]
53. **Dekret č. 73/1945 Sb.**, kterým se mění a doplňuje platový zákon ze dne 24. června 1926, č. 103 Sb., pokud jde o profesory vysokých škol a vysokoškolské asistenty
54. **Dekret č. 74/1945 Sb.**, o reaktivaci a o opětovém ustanovení provdaných žen ve veřejné službě

55. **Dekret č. 76/1945 Sb.**, o požadování dopravních prostředků po dobu mimořádných hospodářských poměrů
56. **Dekret č. 77/1945 Sb.**, o některých opatření k urychlení nakládky a vykládky zboží v železniční dopravě
57. **Dekret č. 78/1945 Sb.**, o přechodném finančním zabezpečení hospodářských podniků
58. **Dekret č. 79/1945 Sb.**, o zatímní úpravě soudnictví v zemích České a Moravskoslezské
59. **Dekret č. 80/1945 Sb.**, o opětném zavedení středoevropského času
60. **Dekret č. 81/1945 Sb.**, o některých opatřeních v oboru spolkovém
61. **Dekret č. 82/1945 Sb.**, o zálohách na náhradu za některé válečné škody majetkové
62. **Dekret č. 83/1945 Sb.**, o úpravě branné povinnosti osob povolanych, jakož i dobrovolně nastoupivších do činné služby
63. **Dekret č. 84/1945 Sb.**, o přechodné úpravě délky presenční služby
64. **Dekret č. 85/1945 Sb.**, kterým se ruší školné na státních středních školách
65. **Dekret č. 86/1945 Sb.**, o znovuvybudování finanční stráže v zemích České a Moravskoslezské a o úpravě některých služebních a platových poměrů příslušníků finanční stráže
66. **Dekret č. 88/1945 Sb.**, o všeobecné pracovní povinnosti
67. **Dekret č. 89/1945 Sb.**, o vyznamenáních za zásluhy o výstavbu státu a za vynikající pracovní výkony
68. **Dekret č. 90/1945 Sb.**, o úpravě některých organizačních a služebních otázek v oboru soudnictví
69. **Dekret č. 91/1945 Sb.**, o obnovení československé měny
70. **Dekret č. 93/1945 Sb.**, o prozatímních opatřeních v oboru veřejno-právního sociálního pojištění
71. **Dekret č. 94/1945 Sb.**, o úpravě některých otázek organizace a služebních a platových poměrů sboru uniformované vězeňské stráže
72. **Dekret č. 95/1945 Sb.**, o přihlášení vkladů a jiných peněžních pohledávek u peněžních ústavů, jakož i životních pojištění a cenných papírů
73. **Dekret č. 96/1945 Sb.**, o zřízení pobočky lékařské fakulty University Karlovy v Hradci Králové
74. **Dekret č. 97/1945 Sb.**, kterým se mění a doplňují ustanovení o zvláštní dani výdělkové
75. **Dekret č. 98/1945 Sb.**, o přechodných opatřeních v oboru daně z obratu
76. **Dekret č. 99/1945 Sb.** o úpravě přímých daní za kalendářní roky 1942 až 1944 a o úpravě poplatků a daní obchodových
77. **Dekret č. 100/1945 Sb.**, o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků
78. **Dekret č. 101/1945 Sb.**, o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského
79. **Dekret č. 102/1945 Sb.**, o znárodnění akciových bank
80. **Dekret č. 103/1945 Sb.**, o znárodnění soukromých pojišťoven
81. **Dekret č. 104/1945 Sb.**, o závodních a podnikových radách
82. **Dekret č. 105/1945 Sb.**, o očištění komisí pro přezkoumání činnosti veřejných zaměstnanců
83. **Dekret č. 106/1945 Sb.**, o platech členů Prozatímního Národního shromáždění
84. **Dekret č. 107/1945 Sb.**, o přechodné úpravě poplatkového ekvivalentu v zemích České a Moravskoslezské
85. **Dekret č. 108/1945 Sb.**, o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondch národní obnovy [9]
86. **Dekret č. 109/1945 Sb.**, o řízení výroby
87. **Dekret č. 110/1945 Sb.**, o organizaci lidové a umělecké výroby

88. **Dekret č. 112/1945 Sb.**, o správě soudních věznic a trestních ústavů
89. **Dekret č. 113/1945 Sb.**, o úpravě, řízení a kontrole zahraničního obchodu
90. **Dekret č. 114/1945 Sb.**, o zřízení nových ředitelství pošt a o úpravě obvodů ředitelství pošt v zemích České a Moravskoslezské
91. **Dekret č. 115/1945 Sb.**, o hospodaření uhlím a palivovým dřívím
92. **Dekret č. 116/1945 Sb.**, o změně zákona ze dne 25. června 1926, č. 122 Sb. a vládní nařízení ze dne 17. července 1928, č. 124 Sb., o úpravě platů duchovenstva církví a náboženských společností státem uznaných případně recipovaných, a o platovém přídatku k nejnižšímu ročnímu příjmu duchovenstva
93. **Dekret č. 117/1945 Sb.**, kterým se upravují ustanovení o prohlášení za mrtvého
94. **Dekret č. 118/1945 Sb.**, o opatřeních v řízení vyživovacího hospodářství
95. **Dekret č. 119/1945 Sb.**, o přechodné úpravě vojenského trestního řádu
96. **Dekret č. 120/1945 Sb.**, o přechodné úpravě vojenského polního trestního řízení
97. **Dekret č. 121/1945 Sb.**, o územní organizaci správy, vykonávané národními výbory
98. **Dekret č. 122/1945 Sb.**, o zrušení německé university v Praze
99. **Dekret č. 123/1945 Sb.**, o zrušení německých vysokých škol technických v Praze a v Brně
100. **Dekret č. 124/1945 Sb.**, o některých opatřeních ve věcech knihovních
101. **Dekret č. 125/1945 Sb.**, o zřízení Svazu brannosti
102. **Dekret č. 126/1945 Sb.**, o zvláštních nucených pracovních oddílech
103. **Dekret č. 127/1945 Sb.**, o zřízení vysoké školy "Akademie musických umění v Praze"
104. **Dekret č. 128/1945 Sb.**, o zatímní územní organizaci některých finančních úřadů a změnách s tím spojených v zemích České a Moravskoslezské
105. **Dekret č. 129/1945 Sb.**, o státním orchestru Česká filharmonie
106. **Dekret č. 130/1945 Sb.**, o státní péči osvětové
107. **Dekret č. 131/1945 Sb.**, o vybudování Akademického domu – Památníku 17. listopadu
108. **Dekret č. 132/1945 Sb.**, o vzdělání učitelstva
109. **Dekret č. 133/1945 Sb.**, kterým se zřizuje Výzkumný ústav pedagogický Jana Amose Komenského
110. **Dekret č. 135/1945 Sb.**, o zřízení pobočky lékařské fakulty university Karlovy v Plzni
111. **Ústavní dekret č. 137/1945 Sb.**, o zajištění osob, které byly považovány za státně nespolehlivé, v době revoluční
112. **Dekret č. 138/1945 Sb.**, o trestání některých provinění proti národní cti
113. **Dekret č. 139/1945 Sb.**, o přechodné úpravě právních poměrů Národní banky Československé
114. **Dekret č. 140/1945 Sb.**, o zřízení Vysoké školy politické a sociální v Praze
115. **Dekret č. 143/1945 Sb.**, o omezení žalobního práva v trestním řízení

Příloha C - Smlouva mezi Spolkovou republikou Německo a Českou a Slovenskou Federativní Republikou o dobrém sousedství a přátelské spolupráci

Spolková republika Německo

a

Česká a Slovenská Federativní Republika

rozhodnuty navázat na staleté plodné tradice společných dějin a na výsledky dosavadní spolupráce, jakož i postavit své vzájemné vztahy v duchu dobrého sousedství a přátelské spolupráce na základ zaměřený na budoucnost,

vědomy si četných oběti, které si vyžádalo panování násilí, válka a vyhnání, a těžkého utrpení, které bylo způsobeno mnohým nevinným lidem,

v pevné vůli skoncovat jednou provždy s použitím síly, bezprávím a odplatou bezpráví novou nespravedlností a společným úsilím překonat následky strastiplných kapitol společných dějin v tomto století,

presvědčeny, že naplnění touhy jejich národů po porozumění a usmíření významně přispívá k upevnění míru v Evropě,

hluboce presvědčeny o nutnosti definitivně překonat rozdělení Evropy a vytvořit spravedlivé a trvalé evropské mírové uspořádání, včetně kooperativních struktur bezpečnosti,

vědomy si společné odpovědnosti, jakožto sousedé ve středu Evropy, za vybudování této nové Evropy, spojené společným dědictvím a společnými hodnotami,

uznávající skutečnost, že československý stát od roku 1918 nikdy nepřestal existovat,

potvrzující Smlouvu ze dne 11. prosince 1973 o vzájemných vztazích mezi Spolkovou republikou Německa a Československou socialistickou republikou také ohledně nulity mnichovské dohody z 29. září 1938,

mající na paměti významný přínos, který znamenají završení sjednocení Německa a demokratické přeměny v České a Slovenské Federativní Republice pro sjednocenou demokratickou Evropu,

oceňující Smlouvu ze dne 12. září 1990 o konečném uspořádání ve vztahu k Německu,

vědomy si významu, který má členství Spolkové republiky Německo v Evropském společenství a zintenzivnění spolupráce mezi Evropskými společenstvími a Českou a Slovenskou Federativní Republikou pro jejich budoucí vztahy, a oceňující členství obou států v Radě Evropy,

mající na paměti tvůrčí přínos svých národů ke společnému kulturnímu dědictví Evropy a hluboké vzájemné obohacování svých kultur, jakož i význam kulturní výměny pro vzájemné porozumění,

přesvědčeny, že mladé generaci připadne zvláštní úloha v novém utváření vztahů a spolupráce mezi jejich národy,

se dohodly takto:

Článek 1

(1) Smluvní strany budou utvářet své vztahy v duchu dobrého sousedství. Budou usilovat o rozsáhlou mírovou a partnerskou spolupráci ve všech oblastech. Budou dále rozšiřovat a prohlubovat dialog v ovzduší vzájemné důvěry.

(2) Budou usilovat o vytvoření takové Evropy, v níž budou respektována lidská práva a základní svobody, jakož i zásady demokracie a právního státu a v níž hranice ztratí povahu dělicí čáry na základě vzájemného porozumění a odstraňováním hospodářských a sociálních rozdílů.

Článek 2

Smluvní strany se při utváření svých vztahů a v otázkách míru, bezpečnosti a spolupráce v Evropě a ve světě budou řídit zejména těmito zásadami:

Nejvyšším cílem jejich politiky je zachovat a upevňovat mír, jakož i účinně zabraňovat ozbrojeným konfliktům a všem druhům válek.

Těžištěm jejich politiky je člověk, jeho důstojnost a práva, starost o přežití lidstva a zachování životního prostředí.

Jednají v souladu s mezinárodním právem, zejména s Chartou Organizace spojených národů, a své mezinárodněprávní závazky plní svědomitě a v dobré víře. Řídí se helsinským Závěrečným aktem ze dne 1. srpna 1975 a později přijatými dokumenty Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, zejména Pařížskou chartou pro novou Evropu ze dne 21. listopadu 1990.

Vzájemně respektují svou svrchovanou rovnost, územní celistvost, neporušitelnost svých hranic, svou politickou nezávislost, jakož i zásadu nevměšování do vnitřních záležitostí a zásadu zákazu hrozby silou nebo použití síly.

Potvrzují právo všech národů určovat svůj osud svobodně a bez vnějšího vměšování a uspořádat svůj politický, hospodářský, sociální a kulturní rozvoj podle vlastního přání.

Článek 3

(1) Smluvní strany potvrzují mezi nimi existující státní hranice. Potvrzují, že nemají vůči sobě žádné územní nároky a nebudou takové nároky vznášet ani v budoucnu.

(2) Zavazují se neomezeně respektovat svrchovanost a územní celistvost druhé Smluvní strany.

(3) Uzavřou smlouvu o zjištění průběhu, upřesnění, vyměření, vyznačení a udržování společných státních hranic na základě společné kartografické dokumentace, jakož i o zřízení stálé smíšené hraniční komise.

Článek 4

(1) Smluvní strany potvrzují, že se zdrží hrozby silou nebo použití síly namířené proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti druhé Smluvní strany nebo jakýmkoliv jiným způsobem neslučitelně s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů nebo helsinským Závěrečným aktem.

(2) Všechny své spory budou řešit výlučně mírovými prostředky a nikdy nepoužijí zbraně s výjimkou individuální nebo kolektivní sebeobrany. Nikdy a za žádných okolností nepoužijí proti sobě ozbrojené síly jako první.

Článek 5

(1) Smluvní strany budou podporovat proces bezpečnosti a spolupráce v Evropě na základě helsinského Závěrečného aktu a následujících dokumentů Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, zejména Pařížské charty pro novou Evropu, a budou jej za spolupůsobení všech členských států dále posilovat a rozvíjet, zvláště využíváním a vhodným rozšiřováním nově vytvořených institucí.

(2) Cílem těchto snah je upevňování míru, stability a bezpečnosti a sjednocování Evropy v jednotný prostor lidských práv, demokracie a právního státu.

Článek 6

Smluvní strany budou všestranně napomáhat upevňování bezpečnosti a vytváření celoevropských kooperativních bezpečnostních struktur. Za tímto účelem budou podporovat zřizování a činnost stálých institucí a orgánů. Budou zejména spolupracovat při využívání nových možností pro společné úsilí v oblasti bezpečnosti.

Článek 7

V případě, že vznikne situace, která podle mínění jedné ze Smluvních stran představuje ohrožení nebo porušení míru nebo může vyvolat nebezpečné mezinárodní komplikace, budou obě Smluvní strany spolupracovat v rámci KBSE, jakož i OSN. Naváží spolu neprodleně spojení a budou usilovat o koordinaci svých pozic a docílení shody o opatřeních vhodných ke zlepšení nebo zvládnutí situace.

Článek 8

Smluvní strany se budou zasazovat o to, aby byly cestou závazných a účinně kontrolovatelných dohod sníženy stavy ozbrojených sil a výzbroje na co možná nejnížší úroveň dostatečnou pro obranu, avšak neumožňující útok. Budou se také společně zasazovat o mnohostranné a dvoustranné rozšiřování opatření k posílení důvěry a stability, jakož i jiných politických opatření kontroly zbrojení, která upevňují stabilitu a důvěru a povedou k větší otevřenosti.

Článek 9

Smluvní strany se shodují v tom, že proces hospodářských přeměn zahájený v České a Slovenské Federativní Republice má být podporován mezinárodní spoluprací. Spolková republika Německo je připravena působit jak bilaterálně, tak i multilaterálně ve prospěch podpory hospodářského rozvoje v České a Slovenské Federativní Republice v rámci plně rozvinutého sociálního tržního hospodářství. Tím mají být také vytvořeny podmínky pro podstatné snížení rozdílů v hospodářském a sociálním rozvoji v Evropě.

Článek 10

(1) Uzavřením dohody o přidružení mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Evropskými společenstvími se vytváří Evropskými společenstvími, jeho členskými státy a Českou a Slovenskou Federativní Republikou základ pro politické a hospodářské zapojení České a Slovenské Federativní Republiky do Evropských společenství.

(2) Spolková republika Německo bude podporovat úsilí České a Slovenské Federativní Republiky o vytvoření podmínek pro její plné začlenění do Evropských společenství.

Článek 11

(1) Smluvní strany budou pořádat pravidelné konzultace na různých úrovních s cílem zabezpečení dalšího rozvoje a prohloubení svých dvoustranných vztahů a koordinace stanovisek k mezinárodním otázkám.

(2) Konzultace na úrovni předsedů vlád se budou konat tak často, jak bude zapotřebí, nejméně jednou ročně.

(3) Ministři zahraničních věcí budou sledovat celkové provádění této Smlouvy. Alespoň jednou ročně se sejdou ke konzultacím. Vedoucí pracovníci obou ministerstev zahraničních věcí, zodpovídající za politické, hospodářské a kulturní záležitosti, se budou pravidelně scházet ke konzultacím alespoň jednou ročně.

(4) Ostatní ministři, včetně ministrů obrany, budou pravidelně uskutečňovat konzultace. Totéž platí o vedoucích pracovnících jejich ministerstev.

(5) Již existující společné komise budou podle možností svou činnost zintenzivňovat. Nové smíšené komise budou vytvořeny podle potřeby na základě vzájemné dohody.

Článek 12

Smluvní strany budou podporovat styky a výměnu zkušeností mezi parlamenty za účelem rozvoje dvoustranných vztahů a posílení spolupráce v Evropě.

Článek 13

(1) Smluvní strany budou podporovat a usnadňovat spolupráci mezi Českou republikou a Slovenskou republikou na straně jedné a zeměmi Spolkové republiky Německo na straně

druhé, jakož i dvoustrannou a mnohostrannou spolupráci mezi regiony a jinými územními útvary, zejména v pohraničí.

(2) Za tím účelem bude vytvořena Smíšená komise, jíž se zúčastní zejména představitelé regionálních a komunálních zastupitelstev v blízkosti hranic, jakož i nestátních organizací.

(3) Podrobnosti této spolupráce, zejména složení a vytýčení úkolů Smíšené komise, budou upraveny zvláštní dohodou, vycházející z mezinárodních zkušeností, zejména z praxe Rady Evropy.

(4) Smluvní strany budou napomáhat partnerské spolupráci a přímým stykům mezi městy a obcemi.

Článek 14

Smluvní strany budou prohlubovat svou spolupráci v ° rámci mezinárodních organizací, zejména evropských. Budou si navzájem pomáhat při rozvíjení spolupráce s mezinárodními, zejména evropskými organizacemi a institucemi, jichž je jedna ze Smluvních stran členem, projeví-li o to zájem druhá Smluvní strana.

Článek 15

(1) Smluvní strany budou nadále ve všech oblastech rozvíjet vzájemnou hospodářskou a finanční spolupráci. V rámci svého zákonodárství a svých závazků na základě mezinárodních smluv, včetně závazků Spolkové republiky Německo, vyplývajících z jejího členství v Evropském společenství, budou fyzickým a právnickým osobám vytvářet nejpříznivější, rámcové podmínky, zejména ve finanční, právní a organizační oblasti pro podnikatelskou a hospodářskou činnost.

(2) Smluvní strany s přihlédnutím ke svým oboustranným zájmům a ke spolupráci s dalšími státy, potvrzují svou ochotu spolupracovat v rámci multilaterálních finančních institucí, zejména Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a Evropské banky pro obnovu a rozvoj.

(3) Smluvní strany budou napomáhat zejména rozvoji spolupráce k podpoře a vzájemné ochraně investic, jakož i průmyslové kooperace podniků při plném využití všech použitelných prostředků. Zvláštní pozornost budou věnovat spolupráci mezi menšími a středními firmami a podniky.

(4) Budou kromě toho podporovat a podstatně rozšiřovat spolupráci při přípravě k povolání a dalšímu vzdělávání odborníků a vedoucích hospodářských pracovníků.

Článek 16

(1) Smluvní strany budou na základě uzavřených ujednání rozšiřovat spolupráci při využívání možností moderní vědy a techniky pro blaho lidí a pro zajištění míru.

(2) Budou podporovat iniciativy vědců a výzkumných zařízení zaměřené k těmto cílům.

(3) Budou usnadňovat přístup do archivů, knihoven, výzkumných ústavů a podobných zařízení.

Článek 17

(1) Smluvní strany se shodují v tom, že preventivní obrana před nebezpečími, jež hrozí životnímu prostředí, a trvalé zachování přirozených základů života jsou nezbytnými předpoklady pro zdárný ekonomický a společenský rozvoj. Potvrzují svou odhodlanost pokračovat ve spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí na základě existujících ujednání a také ji dále smluvně rozšiřovat.

(2) Zvláštní pozornost budou věnovat ochraně životního prostředí v pohraničních oblastech, jakož i ochraně životního prostředí přesahující hranice.

(3) Dále se budou zasazovat o rozvíjení koordinovaných strategií mezinárodní a regionální ochrany životního prostředí, která si klade za cíl trvalý a pro životní prostředí přijatelný rozvoj v celé Evropě.

(4) Budou si vzájemně poskytovat pomoc při katastrofách a těžkých nehodách.

Článek 18

(1) Smluvní strany budou usilovat o rozšíření vzájemného dopravního spojení v letecké, železniční, námořní, říční a silniční, jakož i potrubní dopravě, s využitím nejmodernějších technologií.

(2) V souladu se zásadami dobrého sousedství budou usilovat na společných hranicích o zřízení a výstavbu co největšího počtu hraničních přechodů pro železniční a silniční dopravu a pro pěší. Přitom budou mít také na zřeteli hlediska ochrany životního prostředí a místního plánování dopravy.

(3) Budou usilovat o zdokonalení a zrychlení celního a pasového odbavování, jakož i o další rozvíjení spolupráce celních a pasových orgánů.

(4) Přijmou vhodná opatření za účelem podpory a usnadňování cestovního ruchu a turistiky.

(5) Budou usilovat také o rozšíření, zlepšení a harmonizaci komunikačních spojení mezi oběma zeměmi s přihlédnutím k mezinárodnímu, zejména evropskému rozvoji v oblasti norem a technologií. To platí zejména pro telefonní a dálkopisné spojení, jakož i pro spojení pro elektronický přenos dat.

Článek 19

Smluvní strany se shodují v tom, že ve sjednocující se Evropě je koordinace politiky územního plánování, zejména mezi bezprostředně sousedícími státy, nutná. Budou proto

spolupracovat na všech úrovních při přípravě územních prognóz a územních plánů, zejména v otázkách, které svou povahou přesahují hranice států.

Článek 20

(1) Smluvní strany plní minimálně politické závazky zakotvené v dokumentech KBSE, zejména v dokumentu Kodaňské schůzky o lidské dimenzi KBSE ze dne 29. června 1990 jako závazky právního charakteru.

(2) Proto příslušníci německé menšiny v České a Slovenské Federativní Republice, to znamená osoby mající československé státní občanství, které mají německý původ nebo se hlásí k německému jazyku, kultuře nebo tradici, mají zejména právo jednotlivě nebo ve společenství s jinými členy své skupiny - na svobodu projevu, zachování a rozvíjení své etnické, kulturní, jazykové a náboženské svěbytnosti bez jakýchkoliv pokusů o asimilaci proti jejich vůli. Mají právo vykonávat svá lidská práva a základní svobody plně a účinně bez jakékoliv diskriminace a v plné rovnosti před zákonem.

(3) Příslušnost k německé menšině v České a Slovenské Federativní Republice je záležitostí osobního rozhodnutí každého člověka, které s sebou pro něj nesmí přinést žádné znevýhodnění.

(4) Každý příslušník německé menšiny v České a Slovenské Federativní Republice je v souladu s výše uvedenými ustanoveními povinen chovat se jako každý státní občan tak, že se řídí povinnostmi, které vyplývají ze zákonů tohoto státu.

(5) Česká a Slovenská Federativní Republika umožňuje a ulehčuje v rámci svých platných zákonů Spolkové republice Německo podporující opatření ve prospěch německé menšiny nebo jejich organizací.

Článek 21

(1) Osoby českého nebo slovenského původu ve Spolkové republice Německo mají právo - jednotlivě nebo ve společenství s jinými členy své skupiny - zachovávat a svobodně rozvíjet svou etnickou, kulturní, jazykovou a náboženskou svěbytnost. Mají právo vykonávat svá lidská práva a základní svobody plně a účinně bez jakékoliv diskriminace a v plné rovnosti před zákonem.

(2) Využívání práv uvedených v odstavci I je záležitostí osobního rozhodnutí každého člověka, které s sebou pro něj nesmí přinést žádné znevýhodnění.

(3) Spolková republika Německo umožňuje a ulehčuje v rámci svých platných zákonů České a Slovenské Federativní Republice podporující opatření ve prospěch osob uvedených v odstavci 1 nebo jejich organizací.

Článek 22

(1) Smluvní strany budou, zejména na základě mezi nimi existujících dohod a programů, zintenzivňovat a rozšiřovat kulturní výměnu ve všech oblastech a na všech úrovních a tím současně přispívat k evropské kulturní identitě.

(2) Existující Smíšená komise se bude v budoucnu scházet alespoň jednou ročně, aby přezkoumala stav kulturní výměny ve všech oblastech a dohodla se na dalších plánech.

(3) Smluvní strany budou podporovat spolupráci mezi kulturními institucemi a organizacemi a uměleckými svazy, jakož i přímé styky mezi umělci obou zemí.

Článek 23

Smluvní strany budou plně využívat dohodu o vzájemném zřizování a činnosti kulturních a informačních středisek pro všestrannou činnost těchto institucí.

Článek 24

(1) Smluvní strany budou spolupracovat při udržování evropského kulturního dědictví a při péči o něj. Zvláštní pozornost budou věnovat péči o památky.

(2) V duchu porozumění a usmíření budou uskutečňovat společné iniciativy v této oblasti.

(3) Budou pečovat zejména o místa a kulturní památky, nacházející se na jejich území, připomínající dějinné události, kulturní a vědecká díla a tradice druhé strany a umožní k nim svobodný a nerušený přístup. Uvedená místa a kulturní památky jsou zákonem chráněny.

Článek 25

(1) Smluvní strany potvrzují svou ochotu umožňovat všem osobám, které o to projeví zájem, široký přístup k jazykům a kultuře druhé země a budou podporovat příslušné státní a soukromé instituce a iniciativy.

(2) Vynaloží veškeré úsilí, aby rozšířily výuku jazyka druhé země na školách a jiných vzdělávacích institucích. Budou také podporovat podněty k zakládání škol, v nichž bude výuka prováděna v obou jazycích. Budou usilovat o to, aby na svých vysokých školách rozšiřovaly možnosti studia kultury, literatury a jazyků druhé země, to jest germanistiky respektive bohemistiky a slovakistiky.

(3) Budou spolupracovat při vysílání vysokoškolských lektorů, přípravě a dalším vzdělávání učitelů, jakož i při přípravě a poskytování učebních materiálů, včetně využívání televizní, rozhlasové, audiovizuální a počítačové techniky.

Článek 26

(1) Smluvní strany budou prohlubovat spolupráci v oblasti školství. Budou rozšiřovat vysílání učitelů, jakož i výměnu žáků a učitelů a podporovat navazování partnerských vztahů mezi školami.

(2) Budou usilovat o značné rozšiřování vědecké spolupráce na všech úrovních a mezi příslušnými institucemi obou stran. Budou napomáhat bezprostřední spolupráci mezi vysokými školami a vědeckými výzkumnými zařízeními a nadále ji rozšiřovat, a to jak formou výměny studentů a vědeckých a pedagogických pracovníků, tak i formou společných akcí.

(3) Smluvní strany přikládají velký význam spolupráci při odborném vzdělávání a budou ji proto podstatně rozšiřovat a prohlubovat.

Článek 27

Smluvní strany budou podporovat všechny aktivity, přispívající ke společnému pochopení německo-československých dějin, především tohoto století. K tomu patří také práce společné komise historiků a nezávislých německo-československých konferencí o školních učebnicích.

Článek 28

(1) Smluvní strany budou podporovat všestranné styky mezi svými občany, zejména jejich osobní setkání, která považují za nezbytný předpoklad pro vzájemné poznávání a prohloubení porozumění mezi jejich národy.

(2) Budou podporovat úzkou spolupráci mezi politickými stranami, odbory, církvemi, náboženskými společenstvími, nadacemi, sportovními organizacemi, sociálními institucemi, organizacemi žen, organizacemi pro ochranu životního prostředí a jinými společenskými organizacemi a svazy.

Článek 29

Smluvní strany jsou přesvědčeny o tom, že na vzájemném porozumění a aktivní účasti mladé generace do značné míry závisí budoucí uspořádání vzájemných vztahů. Z toho důvodu se budou zasazovat za všestranné a úzké kontakty české a slovenské mládeže s německou mládeží. Proto budou podporovat a napomáhat setkáním, výměně a spolupráci mládeže.

Článek 30

(1) Smluvní strany prohlašují, že německé a československé hroby, nacházející se na jejich území, budou stejným způsobem uctívány a chráněny; péče o ně bude umožněna.

(2) Hroby německých, respektive československých obětí válek a panování násilí, nacházející se na jejich území, požívají právní ochrany a jsou zachovávány; jejich registrace a péče o ně bude umožněna.

(3) Smluvní strany budou podporovat spolupráci mezi organizacemi, příslušnými pro péči o tyto hroby.

Článek 31

(1) Smluvní strany budou v souladu se svými právními předpisy a s přihlédnutím k příslušným mnohostranným smlouvám dále rozvíjet spolupráci při poskytování právní pomoci ve věcech občanských a trestních, jakož i správních. Ve prospěch svých občanů ji budou zjednodušovat a zintenzivňovat.

(2) Budou spolupracovat v boji proti kriminalitě, zejména organizované zločinnosti, mezinárodnímu terorismu, nepovolenému vstupu či průjezdu osob a nedovolenému obchodu s narkotiky a uměleckými díly.

Článek 32

(1) Smluvní strany budou rozšiřovat a prohlubovat spolupráci v oblasti sociálního zabezpečení, pracovní a sociální politiky.

(2) Budou usilovat o co nejrozsáhlejší spolupráci v oblasti zdravotnictví. Zvláštní pozornost budou věnovat obraně proti nakažlivým chorobám a jiným nemocem.

Článek 33

Tato smlouva není namířena proti nikomu. Nedotýká se práv a závazků vyplývajících z platných dvoustranných a mnohostranných smluv uzavřených Smluvními stranami s jinými státy.

Článek 34

Při odlišnostech v názoru na výklad a provádění této Smlouvy budou Smluvní strany, bez újmy na ustanovení článku 11, uplatňovat postup popsáný ve Zprávě o schůzce expertů KBSE v La Vallettě o mírovém řešení sporů ze dne 8. února 1991.

Článek 35

(1) Tato Smlouva podléhá ratifikaci, ratifikační listiny budou vyměněny co možná nejdříve v Bonnu.

(2) Tato Smlouva vstoupí v platnost dnem výměny ratifikačních listin.

(3) Tato Smlouva platí po dobu deseti let. Poté se její platnost bude prodlužovat vždy o dalších pět let, pokud jedna ze Smluvních stran Smlouvu písemně nevypoví jeden rok před uplynutím příslušné doby platnosti.

Na důkaz toho zmocněnci obou Smluvních stran tuto Smlouvu podepsali a opatřili ji pečeti.

Dáno v Praze dne 27. února 1992 ve dvou původních vyhotoveních, každé v jazyce německém a českém, přičemž obě znění mají stejnou platnost.

Für die Bundesrepublik Deutschland

Za Spolkovou republiku Německo

Dr. Helmut Kohl

Hans-Dietrich Genscher

Für die Tschechische und Slowakische Föderative Republik

Za Českou a Slovenskou Federativní Republiku

Václav Havel

Jiří Dienstbier

(Übersetzung)

Spolkový ministr zahraničí, V Praze dne 27. února 1992

Vážený pane ministře,

v souvislosti s dnešním podpisem Smlouvy mezi Spolkovou republikou Německo a Českou a Slovenskou Federativní Republikou o dobrém sousedství a přátelské spolupráci bych chtěl vzpomenout, že během jednání byla učiněna následující prohlášení:

1) Vláda České a Slovenské Federativní Republiky prohlašuje, že perspektiva plného začlenění České a Slovenské Federativní Republiky do Evropských společenství, uvedená v článku 10, bude vzrůstající měrou vytvářet možnost, aby také občané Spolkové republiky Německo se mohli usazovat v České a Slovenské Federativní Republice.

2) Obě strany prohlašují: Tato Smlouva se nezabývá majetkovými otázkami.

Dovolte mi, vážený pane ministře, ujistit Vás mou nejvyšší úctou.

Hans-Dietrich Genscher

Jeho excelence

Jiří Dienstbier

místopředseda vlády ČSFR

a ministr zahraničních věcí

Praha

Místopředseda vlády ČSFR a ministr zahraničních věcí, V Praze dne 27. února 1992

Vážený pane ministře,

v souvislosti s dnešním podpisem Smlouvy mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Spolkovou republikou Německo o dobrém sousedství a přátelské spolupráci bych chtěl vzpomenout, že během jednání byla učiněna následující prohlášení:

1) Vláda České a Slovenské Federativní Republiky prohlašuje, že perspektiva plného začlenění České a Slovenské Federativní Republiky do Evropských společenství, uvedená v článku 10; bude vzrůstající měrou vytvářet možnost, aby také občané Spolkové republiky Německo se mohli usazovat v České a Slovenské Federativní Republice.

2) Obě strany shodně prohlašují: Tato Smlouva se nezabývá majetkovými otázkami.

Dovolte mi, vážený pane ministře, ujistit Vás mou nejvyšší úctou.

Jiří Dienstbier

Jeho excelence

Hans-Dietrich Genscher

spolkový ministr zahraničí

a vicekancléř

Bonn

PŘÍLOHA D - Česko-německá deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji

Vlády České republiky a Spolkové republiky Německo oceňující dlouhé dějiny plodného a pokojného soužití Čechů a Němců, během kterého bylo vytvořeno bohaté kulturní dědictví působící až dodnes, přesvědčeny, že spáchané křivdy nelze odčinit, ale nanejvýš zmírnit, a že při tom nesmí docházet k novým křivdám.

Vlády České republiky a Spolkové republiky Německo

majíce na paměti Smlouvu mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Spolkovou republikou Německo o dobrém sousedství a přátelské spolupráci ze dne 27. února 1992, kterou si Češi a Němci podali ruku, oceňující dlouhé dějiny plodného a pokojného soužití Čechů a Němců, během kterého bylo vytvořeno bohaté kulturní dědictví působící až dodnes, přesvědčeny, že spáchané křivdy nelze odčinit, ale nanejvýš zmírnit, a že při tom nesmí docházet k novým křivdám, vědomy si, že Spolková republika Německo plně podporuje přijetí České republiky do Evropské unie a do Severoatlantické aliance v přesvědčení, že to je ve společném zájmu, přihlašující se k důvěře a otevřenosti ve vzájemných vztazích jako předpokladu pro trvalé a do budoucnosti zaměřené usmíření

společně prohlašují:

I

Obě strany jsou si vědomy svého závazku a odpovědnosti dále rozvíjet česko-německé vztahy v duchu dobrého sousedství a partnerství a přispívat tím k utváření sjednocující se Evropy.

Česká republika a Spolková republika Německo dnes sdílejí společné demokratické hodnoty, respektují lidská práva, základní svobody a normy mezinárodního práva a jsou oddány zásadám právního státu a politice míru. Na tomto základě jsou odhodláni přátelsky a úzce spolupracovat ve všech oblastech důležitých pro vzájemné vztahy. Obě strany jsou si zároveň vědomy, že společná cesta do budoucnosti vyžaduje jasné slovo o minulosti, přičemž příčina a následek ve sledu událostí nesmějí být opomíjeny.

II

Německá strana přiznává odpovědnost Německa za jeho roli v historickém vývoji, který vedl k Mnichovské dohodě z roku 1938, k útěku a vyhánění lidí z československého pohraničí, jakož i k rozbití a obsazení Československé republiky. Lituje utrpení a křivd, které Němci způsobili českému lidu nacionálněsocialistickými zločiny. Německá strana vzdává čest obětem nacionálněsocialistické vlády násilí a těm, kteří této vládě násilí kladli odpor. Německá strana si je rovněž vědoma, že nacionálněsocialistická politika násilí vůči českému lidu přispěla k vytvoření půdy pro poválečný útěk, vyhánění a nucené vysídlení.

III

Česká strana lituje, že poválečným vyháněním, jakož i nuceným vysídlením sudetských Němců z tehdejšího Československa, vyvlastňováním a odnímáním občanství bylo způsobeno mnoho utrpení a křivd nevinným lidem, a to i s ohledem na kolektivní charakter přisuzování viny. Zejména lituje excesů, které byly v rozporu s elementárními humanitárními zásadami i s tehdy platnými právními normami, a nadto lituje, že bylo na základě zákona č. 115 z 8. května 1946 umožněno nepohlížet na tyto excesy jako na bezprávné a že následkem toho nebyly tyto činy potrestány.

IV

Obě strany se shodují v tom, že spáchané křivdy náležejí minulosti, a že tudíž zaměří své vztahy do budoucnosti. Právě proto, že si zůstávají vědomy tragických kapitol svých dějin, jsou rozhodnuty nadále dávat při utváření svých vztahů přednost dorozumění a vzájemné shodě, přičemž každá strana zůstává vázána svým právním řádem a respektuje, že druhá strana má jiný právní názor. Obě strany proto prohlašují, že nebudou zatěžovat své vztahy politickými a právními otázkami pocházejícími z minulosti.

V

Obě strany potvrzují své závazky z článků 20 a 21 Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci ze dne 27. února 1992, v nichž jsou zakotvena práva příslušníků německé menšiny v České republice a osob českého původu ve Spolkové republice Německo. Obě strany jsou si vědomy, že tato menšina a tyto osoby hrají důležitou roli ve vzájemných vztazích, a konstatují, že jejich podpora je i nadále v oboustranném zájmu.

VI

Obě strany jsou přesvědčeny, že vstup České republiky do Evropské unie a volný pohyb v tomto prostoru dále usnadní soužití Čechů a Němců. V této souvislosti vyjadřují zadostiučinění, že na základě Evropské dohody o přidružení mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy bylo dosaženo značného pokroku v oblasti hospodářské spolupráce včetně možností samostatně výdělečné a podnikatelské činnosti podle čl. 45 této Dohody. Obě strany jsou připraveny v rámci svých platných právních předpisů brát při posuzování žádostí o pobyt a přístup na trh práce zvláštní zřetel na humanitární a jiné důvody, zejména na příbuzenské vztahy a rodinné a další vazby.

VII

Obě strany zřídí česko-německý fond budoucnosti. Německá strana prohlašuje, že je připravena vložit do fondu 140 milionů DM. Česká strana prohlašuje, že je připravena vložit do fondu 440 milionů Kč. Obě strany uzavřou zvláštní dohodu o společné správě fondu. Tento společný fond bude sloužit k financování projektů společného zájmu (jako jsou setkávání mládeže, péče o staré lidi, výstavba a provoz léčebných ústavů, péče o stavební památky a hroby a jejich obnova, podpora menšin, partnerské projekty, česko-německá diskusní fóra, společné vědecké a ekologické projekty, jazyková výuka, přeshraniční spolupráce). Německá strana se hlásí ke svému závazku a odpovědnosti vůči všem, kteří se stali oběťmi

nacionálněsocialistického násilí. Proto mají být projekty, u kterých je to vhodné, ku prospěchu především obětem nacionálněsocialistického násilí.

VIII

Obě strany se shodují v tom, že historický vývoj vztahů mezi Čechy a Němci zejména v první polovině 20. století vyžaduje společné zkoumání, a proto se zasazují za pokračování dosavadní úspěšné práce česko-německé komise historiků. Obě strany zároveň považují udržování a péči o kulturní dědictví, které spojuje Čechy a Němce, za důležitý příspěvek k budování mostů do budoucnosti. Obě strany dohodnou zřízení česko-německého diskusního fóra, které bude podporováno zejména z prostředků česko-německého fondu budoucnosti a na němž se bude pod záštitou obou vlád a za účasti všech kruhů, majících zájem na úzkém a dobrém česko-německém partnerství, pěstovat česko-německý dialog.

Poznámka: Deklarace byla podepsána 21. ledna 1997. Za německou stranu ji podepsali Helmut Kohl a Klaus Kinkel, za českou stranu Václav Klaus a Josef Zieleniec.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Simona Němečková

Obor: Evropská hospodářsko-správní studia

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Dopady dekretů prezidenta republiky na současnost

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 60

Celkový počet stran příloh: 21

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 28

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Noha, Ph.D.